

საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

თბილისი, 0108, საქართველო

მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების საზოგადოებრივ ურთიერთობათა პრაქტიკაში
გამოყენების საკითხისათვის (სატელევიზიო სივრცის მაგალითზე)

თამთა ცინცაძე

ავტორეფერატი

წარმოდგენილია თეატრალური ხელოვნების დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად

სპეციალობა - მსახიობის საშემსრულებლო ხელოვნება

ხელმძღვანელი: პროფ. დავით კობახიძე

თანახელმძღვანელი: ასოც. პროფ. ნანა დოლიძე.

თბილისი 2018 წ.

სადისერტაციო თემის აქტუალობა. თანამედროვე სამყაროში ტელევიზია, როგორც ტექნიკური კომუნიკაციის ფორმა, მსოფლიო კომუნიკაციის განვითარების ახალ პარადიგმად წარმოგვიდგა. სულ უფრო ნათლად იკვეთება, რომ ტელევიზია საზოგადოების კულტურაზე გავლენის მოხდენის უძლიერესი იარაღია, რამდენადაც იგი ახდენს ტირაჟირებას ადამიანის ქცევის ახალი ნიმუშების, რაც საზოგადოების ყოველდღიურობის ორიენტირი ხდება. სწორედ გავლენის მასშტაბურობის გამო ტელევიზია სხვადასხვა დარგის მკვლევართა ინტერესს იწვევს. სწრაფად და ნებისმიერ მანძილზე ინფორმაციის გადაცემა თავისთავად მიზანმიმართული კონტროლის და გავრცელების პირობას ქმნის.¹ ამ პროცესს ორი მხარე აქვს, ერთი დადებითი: რადგან ინტეგრაციულ და საგანმანათლებლო პროცესებს უწყობს ხელს და უარყოფითი, რადგან შესაძლებლობა შექმნა და უკვე პირდაპირ იქცა იდეოლოგიის თავსმოხვევის საშუალებად. ტელევიზია ადამიანთა შემეცნებაზე ზეგავლენის მოხდენის ერთ-ერთი უძლიერესი იარაღი გახდა, რომელიც გავლენას ახდენს ისეთ სფეროებზეც კი, როგორცაა ეკონომიკა, პოლიტიკა, ესთეტიკა, ეთიკა, გლობალიზაციის პროცესი.² თანამედროვე გლობალიზაციის და აქტიური ინტეგრაციის ფარგლებში ეფექტური კომუნიკაციის როლი განუზომლად დიდია, ვინაიდან სწორედ ეფექტურობის დონე განსაზღვრავს საერთო ინფორმაციული ველის³ და ზემოქმედების ხარისხს. ზემოქმედების პროცესში კი საკვანძო მომენტი - ნდობის მოპოვებაა. დამაჯერებლობის ასეთი ხარისხი რთულად მისაღწევია. ის, გარკვეულ ღონისძიებათა ერთდროულად, კომპლექსურად გამოყენების უნარს საჭიროებს, (ასეთი უნარებით გამოირჩევიან მაღალი პროფესიონალიზმის მქონე მსახიობები, ტელეჟურნალისტები, ადვოკატები, პედაგოგები, პოლიტიკოსები და ა.შ.).

კომუნიკაციის თანამედროვე მკვლევარები არა მხოლოდ ხმოვან საინფორმაციო არხებს შეისწავლიან,⁴ არამედ ადამიანის ვიზუალურ საკომუნიკაციო არხებსაც, ასეთებია:

¹ ცინცაძე ა, *ჰუმანიტარულ-ტექნიკური მეთოდოლოგია სახელმწიფოს მართვაში*, გლობალ პრინტი, 1999.

² Ольшанский Д, Политический ПР, изд. „питер“, 2003, 59.

³ Батищева А, Морозюк Ю, роль межличностных коммуникаций в развитии организации, конференция, <http://nauchforum.ru/ru/node/5449>, უკ. შემოწ. 28/11/2017.

⁴ Крейдлин Г, *НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА*,

<https://www.google.ge/search?q=%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0>

ქესტები, მზერის ვექტორი, მიმიკა და სხვ. ვიზუალური სერია განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ტელევიზიაში, რადგან, თავისი არსით ის საწყისშივე ნათლად მულტიმოდალურია. მისი სპეციფიკა ვერ გუობს კონსერვატორულ მიდგომებს. ათწლეულების მანძილზე ახალი ამბები დიქტორის საშუალებით მოგვეწოდებოდა, რომელიც გაშეშებული ხმამაღლა კითხულობდა წინასწარ მომზადებულ წერილობით ტექსტს. გადმოცემის ეს ფორმა იმპერატიული მითითება იყო, რადგან ითვლებოდა, რომ: „მოდრავმა სურათმა შესაძლოა ხელი შეუშალოს ტექსტის აღქმას და ყურადღება გაფანტოს.“⁵ თანამედროვე მეცნიერები სულ უფრო ხმამაღლა აღიარებენ, რომ ტექნიკური კომუნიკაციის შესაძლებლობების და ეფექტის არასაკმარისი ანალიზით გამოწვეული ეს მოსაზრება მცდარია და შესაბამისად ძალზე მოძველებული. მულტიმოდალური მიდგომა გვთავაზობს, რომ შეტყობინება ყველა „კომუნიკაციური მოდუსის“ საშუალებით ვრცელდება. თუ ეს ასეა, მაშინ ცალკეული მოდუსი შეტყობინების გლობალური მნიშვნელობის მხოლოდ ნაწილის მატარებელია. მინიმალურ დროში მაქსიმალური ინფორმაციის მიღების აუცილებლობამ წარმოშვა სატელევიზიო სივრცეში სტერეოტიპებისა და იმიჯური სახეების, ნიშნებისა და კლიშეების მიმართ მოთხოვნილება. სირთულის მიუხედავად, მასმედიაში იქმნება მულტიმოდალური ტექსტები. ჩვენს ქვეყანაში ტელეწამყვანთა პროფესიონალიზმი ხშირად ხდება კრიტიკის საგანი საზოგადოების ყველა სოციალურ დონეზე. სამსახურებრივი აქტივობისას საზოგადოებისთვის ცნობილ ტელეწამყვანთა არავერბალური კომუნიკაციის ნარატივი, ტექსტობრივი სიმბოლიკა უმეტესწილად აცდენილია დეკლარირებულ ტექსტს, თუ გადაცემის ხასიათსა და მიზანს. ამ თვალსაზრისით მსოფლიო სტანდარტებთან საგრძნობი ჩამორჩენა შეინიშნება. ინფორმაციული, მოქნილი პარავერბალური

%BD+%D0%93%2C+%D0%9D%D0%95%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90%D0%AF+%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%98%D0%9E%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90&oq=%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%BD+%D0%93%2C+%D0%9D%D0%95%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90%D0%AF+%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%98%D0%9E%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90&aqs=chrome..69i57j0l3.5456j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8 უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

⁵ Кибрик А, *Мультимодальная лингвистика* 147,
http://iling-ran.ru/kibrik/Multimodal@Cog_Studies_2010.pdf, უკ.შემოწმ.11/28/2017.

მედიატექსტების ნიმუშად საკმარისია fox news channel, BBC News და სხვა ცნობილი არხების სატელევიზიო პროდუქტზე დაკვირვება.

ძირითადი საკვლევი საკითხები: ამოცანის დასმა (კვლევის მიზანი). როგორც სადისერტაციო ნაშრომზე მუშაობამ გვაჩვენა: პრობლემა მოიცავს ჟურნალისტიკის (კომუნიკაციის ხელოვნების), სოციოლოგიის, ფსიქოლოგიის, ფიზიოლოგიის, გამოყენებითი კიბერნეტიკის (სემიოტიკის, სინერგეტიკის, მართვის) და ა. შ. მრავალფაქტორულ ამოცანათა სიმრავლეს, რომლის უნიფიცირებული, უნივერსალური საერთო-ოპტიმალური გადაწყვეტა შეუძლებელია ინტელექტის არათანაბარი შესაძლებლობების, ინდივიდების სხვადასხვა საწყისი მდგომარეობის და სხვა მიზეზთა გამო. დასკვნა განაპირობებს ვეძიოთ მხოლოდ გამოყენებითი, კვაზიოპტიმალური გადაწყვეტა, მითუმეტეს, რომ მეცნიერების ზემოთჩამოთვლილ ფუნდამენტურ დარგებში უკვე არსებობს თეორიული ბაზისი სხვადასხვა, გამოყენებით პრობლემაზე ორიენტირებული ამოცანების გადასაწყვეტად. შედეგად, სადისერტაციო ნაშრომის ამოცანა შეიძლება დაისვას ასე:

- გამოიყოს კომუნიკაციის ხელოვნების თვისობრივი გაუმჯობესების ერთიანი კონტექსტის მქონე ზოგადი თეორიული ამოცანა და შეირჩეს მასზე მორგებული, მოდიფიცირებული სასწავლო სავარჯიშოების კრებულის კომპლექსური გამოყენებითი სისტემა;
- პრაქტიკაში განხორციელდეს თეორიულ აპარატზე მორგებული სავარჯიშოთა კომპლექსი და ე.წ. მცდელობა-შედეგი (გაუმჯობესება/გაუარესება) მეთოდით ემპირიულად, პრაქტიკულად გამოიცადოს იგი. სტატისტიკურად შეფასდეს მისი გამოყენებით კვაზიოპტიმალური დადებითი ეფექტის მიღების შესაძლებლობა.

მეთოდოლოგია. არსებული ვითარების შესწავლის, საკითხის გარშემო ემპირიული მასალის მოპოვების მიზნით ინფორმაციის მოპოვების ინსტრუმენტად შევარჩიეთ რაოდენობრივი და თვისობრივი გამოკითხვა. მოვახდინეთ მიღებული შედეგების სტატისტიკური ანალიზი, შედარებითი ანალიზი გამოვიყენეთ მსახიობისა და ტელეწამყვანის სამსახურებრივი ამოცანების თანხვედრის განსაზღვრის ინსტრუმენტად. კომუნიკაციის პროცესის, პარალინგვისტიკის შესწავლისთვის გამოვიყენეთ სემიოტიკის პრაქტიკული და სინერგეტიკის თეორიული მეთოდოლოგია. დისერტაციის მეთოდოლოგიურ აპარატში ასევე გამოყენებულია ექსპერტული შეფასების თეორია, რაც

დაგვეხმარა როგორც გადასაჭრელი საკითხების, ასევე შერჩეული ინსტრუმენტებით მიღებული შედეგების ანალიზში.

სიახლე. ა. დასმული ამოცანების გადაჭრის გზად ნაშრომი გვთავაზობს მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების კომუნიკაციის პროცესის მართვის ინსტრუმენტად მოაზრებას. ასეთი მიდგომა, ახალი გამოწვევების კვალდაკვალ, შესაძლებლობას იძლევა მსახიობის საბაზისო უნარები, როგორც ცოდნა, რომელიც ისტორიულად მუდმივად ახდენს გავლენას ადამიანის კომუნიკაციის კულტურაზე, განვიხილოთ ისეთ პროფესიათა წარმომადგენლებისთვის, რომელთა სამსახურებრივი ამოცანების გადაჭრა ეფექტური კომუნიკაციის დამყარების უნარს მოითხოვს (მათ შორის ტელეჟურნალისტებისთვის), ერთიანი მულტიმოდალურ ტექსტის (პარავერბალური ნარატივის) მაყურებლამდე/მსმენელამდე მიტანის ტექნიკის ძირითად ელემენტად. ამგვარად, **ტელეჟურნალისტისთვის, მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარები პრიორიტეტულ პროფესიონალურ კომპონენტად წარმოგვიდგება.**

ბ. ნაშრომის სიახლეს ასევე წარმოადგენს კომუნიკაციის, (განსაზღვრული ტექსტის მაყურებლამდე/მსმენელამდე მიტანის პროცესის) სინერგეტიკის პრიზმაში განხილვის, თეორიაზე მორგების შემოტანის ცდა, რაც ადამიანის მიერ განხორციელებულ ტრანზაქციას უფრო ნათელს, „თვალმისაყოლებელს“ ხდის. მიდგომა თვალისთვის შეუმჩნეველი, მყისიერი პროცესების დისკრეტიზაციისთვის ძალზე ეფექტურია, ეს კი, თავის მხრივ, მათზე დაკვირვება-შესწავლას ამარტივებს და ამ მიმართულებით კვლევების გაგრძელების საშუალებას იძლევა.

კვლევის შედეგები. მსახიობის ოსტატობის მეთოდოლოგიური წანამდგვრების დაუფლება და გამოყენება სრულიად ცვლის ტელეწამყვანის იმიჯსა და ქცევის დიაპაზონს. ნაშრომზე დართული სავარჯიშოების პროფესიონალ ჟურნალისტებზე ცდის შემდეგმა გამოკითხვამ დაგვარწმუნა, რომ ამ სფეროში ისეთი რეზერვი არსებობს, რომელიც თვისობრივად ზრდის მათი საქმიანობის ეფექტურობასა და წარმატების შესაძლებლობას. კვლევის შედეგი განსაკუთრებით საყურადღებო და გამოყენებითია, რადგან თანამედროვე განათლების სისტემის მოქნილობა ახალ მოთხოვნებს გვიყენებს და ამასთან სასწავლო პროცესში ახალი დისციპლინების შეტანის, მორგების, ადაპტირების შესაძლებლობებს იძლევა.

ნაშრომის სტრუქტურა. ნაშრომი მოიცავს 125 გვერდს. შედგება შესავალის, ორი თავის, ექვსი პარაგრაფის და დასკვნითი ნაწილის და მოდიფიცირებული პრაქტიკული სავარჯიშოების კრებულისაგან, ახლავს დანართი, ბიბლიოგრაფია და 45 წუთიანი პრაქტიკული ნამუშევარი ციფრულ ვიდეო დისკზე.

ნაშრომის მოკლე შინაარსი.

შესავალი

განვითარების კვალდაკვალ ადამიანს სხვათა ნებელობითი მართვის სურვილი გაუჩნდა, რამაც პროგრესულად შეცვალა გამოხატვის ფორმები, დახვეწა და გაამდიდრა იგი. მე-20 საუკუნის ბოლო მეოთხედი ამ მხრივ რადიკალური ცვლილებების ხანა იყო. ამ ცვლილებებს ხელი შეუწყო ინფორმაციის გადაცემის, კომუნიკაციასთან დაკავშირებული დარგების, მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებათა განვითარებამ. დღეს, თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ორატორული სკოლა, ან ეფექტური კომუნიკაციის ტექნიკა არა მხოლოდ რას ვამბობ? რას ვაკეთებ? ხელოვნებაა, რაც გულისხმობს შინააარსობრივ მხარეს, არამედ ხელოვნება - როგორ ვამბობ? როგორ ვაკეთებ?⁶ რაც მის ვიზუალურ გამომსახველობით მხარეს მოიაზრებს. კომუნიკაცია (communication) ლათინური სიტყვაა და შეტყობინებას, გადაცემას, communico - საერთოს ვხდი - ნიშნავს. ეს ორ, ან მეტ პიროვნებას შორის ინფორმაციის გაგზავნა-მიღების ციკლია, რომელიც ეფექტურად ითვლება მაშინ, როდესაც მიმღების მიერ აღქმული ინფორმაცია გამგზავნის განზრახვის იდენტურია. ამგვარი შედეგის მისაღწევად კომუნიკატორისთვის არა მარტო გრამატიკულად, თუ აზრობრივად გამართული ტექსტია მნიშვნელოვანი, არამედ - რაღაც დამატებითი უნარი, „საჯარო გამოსვლის ოსტატობა.“ თავისთავად ცხადია, რომ ასეთ ოსტატს არამარტო ხმის, ინტონაციის თუ პროსოდიის მართვა ძალუძს, არამედ ის თავისუფლად უნდა ფლობდეს საკუთარ ემოციებსა და სხეულს, უნდა ჰქონდეს ყურადღების მობილიზების, ყურადღების ობიექტების მყისიერი ცვლის და სხვა, სწორედ ის საბაზისო უნარები რომელთა განვითარებისთვის პედაგოგის მიერ მნიშვნელოვანი სამუშაო ტარდება მსახიობობის მსურველ სტუდენტთა სწავლების პირველ ეტაპზე. ტექნიკურმა პროგრესმა, ან უკვე დამკვიდრებული გამონათქვამი რომ მოვიშველიოთ -

⁶ Сопер П, *Основы искусства речи*, Теннессийский университет, 1956, 9.

„დროის დაჩქარებამ“ განსაზღვრა, რომ პროფესიონალები, რომელთა სამსახურეობრივი ვალდებულება ეფექტურ კომუნიკაციას გულისხმობს, სრულად უნდა ფლობდნენ ინფორმაციის გადაცემის ტექნიკას. დღეს, ასეთი უნარების ფლობას კარიერული ზრდის პროცესში წარმმართველი მნიშვნელობა აქვს.“⁷ საჯარო პროფესიების წარმომადგენელთა სამსახურეობრივი მიღწევების, ეფექტური კომუნიკაციის დამყარების უზრუნველყოფის სულ უფრო მზარდმა მოთხოვნამ წარმოშვა ულტრა თანამედროვე მიმართულებები, მეცნიერებები და დარგები, როგორცაა ე.წ. პარალინგვისტიკა, არავერბალური სემიოტიკა და მისი შემადგენელი ქვესისტემები:⁸ კინესიკა (ყესტებისა და მოძრაობის შემსწ. მეცნ.), ოკულესიკა (თვალების ენის შემსწ. მეცნ.), ჰაპტიკა (შეხების ენის შემსწ. მეცნ.), პროქსემიკა (სივრცული კომუნიკაციის შემსწ. მეცნ.) და სხვა, რომლებიც გათავისებული და მორგებული აქვს მსახიობს თავისი შემოქმედებითი აქტივობის პროცესში. მეტიც, როლის შესრულების მომენტში მსახიობის ოსტატობა გულისხმობს ასეთი მეცნიერებების ზუსტ, მართებულ გამოყენებას. პიარი, იმიჯმეიქინგი, ნეიროლინგვისტური პროგრამირება (ნლპ) ინდივიდის რენომესა და წარმატების მიღწევადობის გაზრდის ტექნოლოგიების ნაწილში სამსახიობო ოსტატობის საბაზისო უნარების ფლობას ითვალისწინებს და მოითხოვს.

თავი პირველი

თანამედროვე ეპოქაში ზღვა ინფორმაციის დამუშავების პროდუქტს სტერეოტიპები, იარლიყები, კლიშეები წარმოადგენენ, რომლებიც, თავის მხრივ, ცნობიერების ახალ მოთხოვნებს გამოხატავენ. ტელევიზიის პოპულარობის შესაბამისად პრიორიტეტული ხდება ინფორმაციის ტირაჟირების ისეთი ვიზუალური ფორმები, როგორცაა იმიჯი. იმიჯი პიროვნების შესახებ ნიშან-სიმბოლოებით დაშიფრულ ისეთ ინფორმაციულ შეტობინებას წარმოადგენს, რომელშიც აკუმულირებულია პერსონის წარსულზე, აწმყოსა

⁷ Сопер П, *Основы искусства речи*, Теннессийский университет, 1956, 2.

⁸ Крейдлин Г, НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА,

<https://www.google.ge/search?q=%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%BD+%D0%93%2C+%D0%9D%D0%95%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90%D0%AF+%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%98%D0%9E%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90&oq=%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%BD+%D0%93%2C+%D0%9D%D0%95%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90%D0%AF+%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%98%D0%9E%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90&aqs=chrome..69i57j0l3.5456j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8> უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

და მომავალში მოსალოდნელ განვითარებაზე ინფორმაცია.⁹ სხვადასხვა ასოციაციები და სამყაროს ილუზორული აღქმის მექანიზმები ადამიანის სოციალური სივრცის მარკირებას ახდენენ და საქმის ინტერესებიდან გამომდინარე წარმატებულობის, პოპულარულობის, ავტორიტეტულობის, აღიარებულობის და სხვა, მსგავსი მხატვრული სახეების რიგს ქმნიან.¹⁰ როგორც ურთიერთობისთვის აუცილებელი შუალედური ელემენტი, იმიჯი მუშაობს მის მატარებელსა და მომხმარებელს შორის საჯარო მანძილის, არასაკმარისი ინფორმაციის შემთხვევაში, როდესაც საზოგადოება ცდილობს დამხვედრი ფანტაზიის მექანიზმებით მკაფიოდ გაერკვეს, ამოიცნოს საჯარო სუბიექტი, მოახდინოს მისი იდენტიფიცირება. იმიჯი დღეს პროფესიონალური წარმატებულობის აუცილებელ ატრიბუტად იქცა. ახალი ტიპის საზოგადოების ფორმირების პროცესში მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა პროფესიონალიზმის, უფრო ნათლად რომ ვთქვათ - პიროვნების პროფესიაში შესვლამ და მასში თვისობრივად ახალი დონის მიღწევის შედეგის - გაგებაში. როდესაც ადამიანი თანდათან იძენს კარიერული ზრდის ტრაექტორიას, თავისი სფეროს ლიდერულ პოზიციაზე გადის, უზადო რეპუტაციის და ნდობის მოპოვება მისთვის განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი ხდება. ამ მხრივ, იმიჯი დღევანდელი პროფესიონალური ურთიერთობების აუცილებელი ატრიბუტია. თვითრეფერენციისთვის იმიჯურ ტექნოლოგიებს იყენებენ პოლიტიკოსები, ბიზნესის წარმომადგენლები, დიპლომატები, სახელოვნებო, ელიტარული ფენის წარმომადგენლები, ტელეჟურნალისტები და ასე შემდეგ. თუმცა, რაც უნდა კრეატიულად კონსტრუირებული იყოს იგი, სასურველი შედეგის მნიშვნელოვან პირობად სპეციალისტები მის **ორგანულ მორგებას** თვლიან. შესაბამისი ფსიქო-ემოციური მდგომარეობის გარეშე იმიჯის გათავისების, გაცოცხლების, ანუ კონსტრუირებული სახის მორგების, ამ სახის ფარგლებში ორგანული მოქმედების ყველა შეთავაზებული ტექნოლოგია დილექტანტურ ელფერს იძენს. ეს უკანასკნელი ქვაკუთხედაა, ამ შემთხვევაში ჩვენთვის საინტერესო, ე.წ. „იმიჯის გათავისების“, „დამაჯერებლობის“ პროცესში. თვით სახელწოდება (იმიჯი-სახე (ლათ.)) ეტიმოლოგიურად დაკავშირებულია

⁹ Горчакова В, Имидж: розыгрыш или код доступа? Флибуста Книжное братство, <http://fliba-title.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/>, <http://flibusta.is/a/129608>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

¹⁰ Горчакова В, Имидж: розыгрыш или код доступа? Флибуста Книжное братство, <http://fliba-title.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/>, <http://flibusta.is/a/129608>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

ლათინურ სიტყვასთან imitate - განსახიერება, იმიტირება. „იმიჯი ეს სახეა, მოტივი, როლი, ნიღაბი, ფასადი, მსახიობობა, პროგნოზირებადი მოლოდინი, ჩვეულებრივის წარმოსადგენად, მშვენიერად გარდაქმნა. იმიჯის კონცეპტუალურ საფუძველს - იდეები, სიმბოლოები, თამაშის ხელოვნება, ოსტატობა წარმოადგენს“. ამდენად, თუ „თამაშის ხელოვნება“ მნიშვნელოვანია იმიჯის გათავისება-გაცოცხლებისთვის გამოდის განსახიერების უნარი საჭიროა ისეთი პროფესიების წარმომადგენელებისათვის, რომლებიც კარიერული წარმატებულობისთვის საიმიჯო ტექნოლოგიების გამოყენებას გულისხმობენ. ასეთებია მაგალითად: ადვოკატი, მენეჯერი, პოლიტიკოსი, ტელეწამყვანი და სხვ. იმიჯი სამიზნე აუდიტორიის მოთხოვნების და დამკვეთის სურვილის გათვალისწინებით სპეციალისტის მიერ შექმნილი - „კონსტრუირებული“ იერსახეა, რომელიც მისმა მომავალმა მფლობელმა, ისევე, როგორც არტისტმა, უნდა გააცოცხლოს, მოირგოს, თითქოს შეისისხლხორცოს. მსახიობი სცენაზე ქმნის მხატვრულ სახეებს, მისი პროფესიონალური ოსტატობა კი, ამ მხატვრული სახის მაღალი დამაჯერებლობით განსახიერებაში ვლინდება. სცენასა და დარბაზს შორის მუდმივად არსებული პირობითობის მიუხედავად, მსახიობი ახერხებს მაყურებელი მოწყვიტოს რეალობას, გაიტაცოს, დაიმეგზუროს ვნებებისა და ემოციების სამყაროში, დააჯეროს გათამაშებული სულიერი გრადაციები და მათი თანაგანცდაც კი გამოიწვიოს. იმიჯის მატარებელს კი რეალურ სიტუაციაში უწევს თავისი იმიჯური სახის ფარგლებში მოქმედება, თუმცა მან, ისევე როგორც მსახიობმა, აუდიტორიას უნდა დააჯეროს იმიჯური სახისა და მისი პერსონის იდენტურობა და მათში ნდობისა და ემპათიის გამოწვევა შეძლოს. სრულიად ცალსახად იკვეთება გმირზე მუშაობასა და იმიჯის გაცოცხლება-მორგებისთვის საჭირო მიდგომების და უნარების იდენტურობა. რატომ ვერ, ან არ ახერხებენ ქართველ ტელეჟურნალისტთა უმეტესი ნაწილი გადაცემის თემიდან და მიზნიდან გამომდინარე საინტერესო იმიჯური სახის შექმნას და ამ სახის ფარგლებში მთავარი იდეის, მთავარი გზავნილის მაყურებელამდე ეფექტურ მიტანას? მიზეზი საეთერო მუშაობის პრაქტიკული პროფესიონალური უნარ-ჩვევების ნაკლებობაა, თუ მაყურებელთა, ან უშუალო ხელმძღვანელთა მხრიდან მოთხოვნა? ვითარების შესწავლის მიზნით ინფორმაციის მოპოვების ინსტრუმენტად შეირჩა რაოდენობრივი და თვისობრივი გამოკითხვის მეთოდები. კვლევა ჩატარდა ორ ეტაპად. გამოკითხვა ხუთი ქართული სამაუწყებლო არხის პროდუსერები, გადაცემების წამყვანები, რეპორტიორები. კვლევის მომენტისათვის

ყოველი მათგანი აქტიურ ჟურნალისტურ საქმიანობას ეწეოდა. ზოგადი ტენდენციების გარკვევის გარდა ჩვენი ინტერესის საგანს წარმოადგენდა კონკრეტული, სიღრმისეული ინფორმაციის მიღება. ამ მიზნით ჩავატარეთ კვლევის მეორე ეტაპი - თვისობრივი გამოკითხვა.

გამოკითხვის ძირითადი მიგნებები:

- პროფესიონალ ჟურნალისტს, რომელიც ტელევიზიაში ან რადიოში მოღვაწეობს ტექსტის შექმნის (წერის, აზრის ნათლად ჩამოყალიბების და სხვ.) კულტურის გარდა უნდა შეეძლოს ტექსტის აუდიტორიისთვის ეფექტურად მიწოდება, რაც გულისხმობს: საკუთარი ემოციური მდგომარეობის მართვის, სხეულის მართვის, ტექსტის დამაჯერებლად გადმოცემის, მთავარი მესიჯების გამოყოფის, გადაცემის მიმდინარეობის პროცესში სხარტად აზროვნების, და სხვ. უნარების ფლობას.

- პირდაპირი ეთერის დროს პრაქტიკულ საქმიანობაში ხელისშემშლელ კომპონენტად დასახელდა საკუთარი ემოციური მდგომარეობის მართვის, ყურადღების რამოდენიმე ობიექტის მართვის და სხარტი აზროვნების გაძნელება.

- გამოკითხულთა უდიდესი ნაწილი თვლის, რომ უნივერსიტეტში მიღებული განათლება პრაქტიკული საქმიანობის განხორციელების, კერძოდ - პირდაპირ ეთერში მუშაობის კუთხით შეუსაბამობაში იყო იმ რეალობასთან და მოთხოვნებთან, რაც ტელევიზიაში დახვდათ.

- გამოკითხულთა აბსოლუტური უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ ეს ფაქტორი გახდა მათი სამსახურებრივი წინსვლის გარკვეული ვადით შეფერხების მიზეზი.

შედეგებით ნათლად იკვეთება, რომ ამ კონკრეტული დარგის სტუდენტთა სწავლების ეტაპს აუცილებლად ესაჭიროება თანამედროვე შრომითი ბაზრის მოთხოვნებზე მეტად ადაპტირება.

ჟურნალისტის პროფესიონალიზმის აღნიშნული წახნაგის მიმართ ყურადღების გაზრდამ გამოიწვია, რომ საზღვარგარეთის ქვეყნების უნივერსიტეტების ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე თანდათან ინერგება მსახიობის ოსტატობის საბაზისო

უნარების სწავლება.^{11 12 13} რადიოში და განსაკუთრებით კი ტელევიზიაში მომუშავე ჟურნალისტებისათვის პროფესიული მოვალეობის შესრულებას (კერძოდ - განსაზღვრული ტექსტის მსმენელამდე/მაყურებელამდე მიტანას) მიღწევად და მეტად ეფექტურს ხდის მათ მიერ თანამედროვე თეატრის მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების დაუფლება. ყურადღების მაქსიმალური მობილიზების, ყურადღების ერთი ობიექტიდან მეორეზე მყისიერი გადართვის, ყურადღების რამდენიმე ობიექტის ერთდროული კონტროლის, კუნთების დაჭიმულობის მართვის, სხეულის კოორდინირების, ხმის ტემბრალური ვარიაციებისა და სამეტყველო აპარატის, მეტყველების დროს პროსოდიისა და ქმედითი სიტყვის ფლობის, პაუზის, ატმოსფეროს შეგრძნების, ტექსტისა თუ გადაცემის ზეამოცანის და ამ ამოცანის ფარგლებში წამყვანის გამჭოლი მოქმედების დადგენის და სხვა უნარების დაუფლება დამატებით შესაძლებლობებს აძლევს ტელე-რადიო ჟურნალისტის საქმიანობას. საუბარი გვაქვს სამსახიობო სკოლის მხოლოდ დაწყებით საფეხურზე ასათვისებელი უნარების შესახებ, რომლებიც კომპლექსებით, უხერხულობით განპირობებული დაჭიმულობის მოხსნისათვის, სივრცეში ადაპტირებისათვის, წარმოსახვითი, თუ ნამდვილი აუდიტორიისთვის თითქოს პირადად მიმართვისთვის, საჭირო ემოციური მდგომარეობის დაჭერისთვის, წინასწარ მომზადებული ტექსტის ორგანულად, იმ წამს დაბადებულივით წარმოთქმისთვის აუცილებელია.

თავი მეორე

კომუნიკაციური აქტი ადამიანის სხვადასხვა სისტემის სინერგეტიკული, თანხვედნილი მუშაობის შედეგია. სინერგეტიკა¹⁴ შეისწავლის რთული, არათანაწონადი სისტემების მუშაობის კანონზომიერებას. ის არის ერთგვარი ჯამური ეფექტი, რომელიც წარმოიშობა ორი, ან მეტი ფაქტორის ზემოქმედების შედეგად. სინერგეტიკის თეორიის თანახმად სისტემის წარმატებულ მუშაობას მასში შემავალი პატარა სისტემების თანხვედნილი მუშაობა უზრუნველყოფს. თუ ინდივიდი შეტყობინებას რამდენიმე არხის მეშვეობით ტრანსლირებს, შესაბამისად ინფორმაციის გადაცემა (სხვადასხვა სისტემის მუშაობის)

¹¹ <http://www.dramteatr.ru/news/znachenie-discipliny-akterskoe-masterstvo-dlya-obucheniya-studentov-zhurnalystov>, უკ. შემოწ. 11/28/2017.

¹² <http://kpfu.ru/pdf/portal/ooop/155398.pdf>, უკ. შემოწ. 11/28/2017.

¹³ <http://static.hybrids.ru/vuzi/95/f2.htm>, უკ. შემოწ. 11/28/2017.

¹⁴ Хакен Г, *Тайны Природы Синергетик: учение о взаимодействии*, Москва Ижевск, 2003.

სინერგეტიკული ეფექტია. კომუნიკაციის პროცესის სინერგეტიკის თეორიის ჭრილში განხილვა მეცნიერული თვალსაზრისით ვალიდური და სასარგებლოა. რეციპიენტისთვის ინფორმაციის გადაცემის პროცესის მონაწილე მოდულების მუშაობის მნიშვნელობის დასანახად ვცადეთ ადამიანის საინფორმაციო არხების **პირობითი** დეფინიცია. კრიტერიუმებად შევარჩიეთ: ა) **შეტყობინების გადაცემის** და ბ) **ერთმანეთის მუშაობაზე ზემოქმედების უნარები**. სხვაგვარად რომ ვთქვათ - სისტემადად წარმოვიდგინოთ ის პირობითი აპარატები, რომელთაგან ყოველს ინფორმაციის ტრანსლირება და ამასთან ერთმანეთის გადაცემული ნარატივის შეცვლა შეუძლიათ. ასეთი მიდგომით შეგვიძლია დიდი სისტემა - ადამიანის კომუნიკაციის პატარა სისტემადად წარმოვიდგინოთ:

- მენტალური აპარატი. (ტექსტის სიტყვები, თვალი, ყურადღების მობილიზების გრადუსი).
- საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატი. (სხეულის მდგომარეობა, დგომა, მისი განლაგება სივრცეში, პოზა, ჟესტი).
- კუნთების აპარატი. (კუნთების დაჭიმულობის გრადუსი, მიმიკა).
- სამეტყველო აპარატი. (ხმის ტემბრი, პროსოდია, ბგერათა წარმოქმნა).
- ემოციის აპარატი. (ემოციური მდგომარეობა, განწყობა).

თუ წარმოვიდგინოთ ადამიანს, როგორც დიდ სისტემას, ხოლო ვერბალურ და არავერბალურ საკომუნიკაციო აპარატებს (მენტალური აპარატი, საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატი, კუნთების აპარატი, სამეტყველო აპარატი, ემოციის აპარატი), როგორც პატარა სისტემებს, მაშინ, ამ მიკრო სისტემების მუშაობის მართვა მაკრო სისტემა ადამიანს სასურველი ზემოქმედების შესაძლებლობას აძლევს. კომუნიკაციის ეფექტურობისთვის, ადრესატზე სასურველი ზემოქმედების მოხდენისთვის აუცილებელი არ არის შეტყობინებას ყველა პატარა სისტემა გადასცემდეს. შესაძლებელია სამეტყველო აპარატი, ანუ ვერბალური კომპონენტი სრულიად არ იღებდეს მონაწილეობას, მაგრამ სხვა ერთი, ან რამოდენიმე არხის საშუალებით ადრესატამდე იმდენად წარმატებულად მივიდეს შეტყობინების შინაარსი, რომ რეციპიენტის ნდობა და კეთილგანწყობა მოიპოვოს დიდმა სისტემამ. რადიო, ან სატელეფონო კომუნიკაცია, როდესაც ვიზუალური კომპონენტის ხილვის შეუძლებლობის გამო, უფუნქციოდ რჩება საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემა, ნდობის მოპოვების კვალიმეტრით შესაძლებელია წარმატებულ აქტად ჩაითვალოს, თუკი სამეტყველო სისტემასთან ერთად შეთანხმებულად მუშაობს კუნთების, მენტალური და

ემოციური სისტემები, რაც ხმის ტემბრზე, ინტენსივობაზე, პროსოდიაზე, პაუზებზე, საუბრის ტემპო-რიტმზე და სხვ. აისახება. წარმოთქმული სიტყვები კი სწორედ ამ კომპონენტების მეშვეობით აღწევს მსმენელის გულსა და გონებამდე. სისტემების მიერ შეუთანხმებელი, ერთმანეთისგან განსხვავებული ინფორმაციის ტრანსლირების შემთხვევაში ადრესატი შეტყობინების სანდოობას მყისიერად ეჭვქვეშ აყენებს, რაც გამომსვლელისთვის, აუდიტორიაზე ზემოქმედების მოხდენის კუთხით, გარდაუვალ ფიასკოს ნიშნავს. ღია ხელისგულების მეშვეობით ტრანსლირებული მიგებების მზაობა-სიხარული სრულიად არასარწმუნო ხდება სახის კუნთების სისტემით - მიმიკით გადაცემული საწინააღმდეგო ინფორმაციის შემთხვევაში. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, კუნთების სისტემას შეუძლია საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემის (ამ შემთხვევაში ძლიერი ჟესტის) მეშვეობით გადაცემული ინფორმაციის შეცვლა. ასეთივეა, მაგალითად, მენტალური სისტემის მნიშვნელობა და გავლენა კომუნიკაციის პროცესში. თუ პერსონის თვალები სხვა მხარეს იმზირება, არ არის მობილიზებული, მიზანმიმართული, ხელისგულების ღიაობა რეციპიენტისგან ინტერპრეტირებული იქნება, როგორც მის მიმართ გულგრილობა, საუბრის სურვილის არ არსებობა. იგივე მაგალითის დროს, თუ ინფორმაციის გადამცემი თან ამბობს მისაგებებელ ტექსტს - მიხარია, რომ გხედავ! - ამ დროს კი ხმა უთრთის და დროგამოშვებით უწყდება - გადაცემული ინფორმაციის მთლიანი შინაარსი ასეთ შემთხვევაშიც იცვლება. ასეთივე ზეგავლენა აქვს ჩვენს მიერ პირობითად დეფინიცირებულ სხვა სისტემებს ერთმანეთზე, ამასთან მათ აქვთ დიდი სისტემის ინტენციების გამოხატვის დისკრეცია. მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების გამომუშავებისთვის განკუთვნილი სავარჯიშოების ტელე-რადიო წამყვანთა სამუშაო პირობითობით ადაპტირება და თავად კომუნიკაციის პროცესის ახალი, კომპლექსური მიდგომით - კერძოდ: განსაზღვრული ტექსტის მაყურებლამდე/მსმენელამდე მიტანის პროცესის სინერგეტიკის პრიზმაში განხილვის შემოტანის ცდა უდავოდ მართებულია მომავალი ჟურნალისტებისთვის, რომლებიც შემდგომში ტელევიზიაში, ან რადიოში შეეცდებიან მოღვაწეობას.

§1. საკომუნიკაციო დიდი სისტემა - ადამიანი. კომუნიკაციის პროცესში თავად დიდი სისტემა - ადამიანი გახლავთ ერთგვარი სუბსტრატი, რომლის მუშაობაც (კომუნიკაციური აქტი), მხოლოდ სხვადასხვა სისტემების მუშაობით ხორციელდება. სათქმელის

ადრესატამდე მიტანის ფორმები განპირობებულია სუბსტრატის წიაღში, მასთან ბმული პატარა სისტემების მუშაობით, ამდენად, დიდი სისტემისთვის კომუნიკაციის ეფექტურობა პატარა სისტემების მართვის შემთხვევაშია მხოლოდ მიღწევადი. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვეულებრივ, ადრესატის მიერ ყველა პატარა სისტემის გზავნილი ერთიან ინფორმაციად აღიქმება. პატარა სისტემების სახელით ჩვენს მიერ წარმოჩენილი ორგანოების ერთ სატრანსლაციო არხებად ნომინირება პირობითი ხასიათის არის, რადგან ხშირად გზავნილი ძნელად თავსდება რომელიმე ერთი არხის წარმოსახვით კედლებში და თითქოს ყოველი სისტემის სატრანსლაციო არხით იკითხება. მაგ: ძნელია „მგზნებარე თვალი“ მხოლოდ მენტალურ აპარატის გზავნილად წაიკითხო, ან „ხელების თრთოლა“ მხოლოდ კუნთების აპარატის შეტყობინებად აღიქვა. სწორედ ამიტომ აღინიშნა ხაზგასმით, რომ ასეთი დაყოფა პირობითია, რადგან ადამიანის მანქანისებრი სიზუსტით ტრანსლირების არხებად დაყოფა არც შესაძლებელია და არც საჭირო. ჩვენ შევეცადეთ გზავნილის გადაცემის პროცესის მონაწილე, მაქსიმალურად დაახლოვებული კომპონენტების ერთი წარმოსახვითი არხის სახელით გაერთიანება, რაც მისი მართვის მიღწევადობას, მისი კონტროლის შედარებით გაიოლებას ემსახურება.

§2. კომუნიკაციის პატარა სისტემა - მენტალური აპარატი. ჩვენი ინტერესის საგანს გზავნილის გადაცემის ფორმა - როგორ ვამბობთ მიდგომა წარმოადგენს, თუმცა ცხადია უდიდესი მნიშვნელობა აქვს - რას ვამბობთ მიდგომასაც. ამ შემთხვევაში, ჩვენ არ განვიხილავთ თავად აზრის წარმოშობის, ან აღქმის არც ფსიქოლოგიურ, არც ფიზიოლოგიურ და სხვა ისეთ პროცესებს, რომელებიც დღემდე მეტწილად შეუცნობელად რჩება მეცნიერთათვის, არამედ გვინტერესებს ამ სისტემის მუშაობის შედარებით ნათელი მხარე, კერძოდ მისი როლი და თავისებურება მხოლოდ სხვა ადამიანებთან კონტაქტის დამყარების დროს. სხვაგვარად რომ ვთქვათ - გვინტერესებს კომუნიკაციის პროცესის „გნოსეოლოგიური ასპექტი.“¹⁵ კომუნიკაციის გნოსეოლოგიური ასპექტის მიზანმიმართულობის კუთხით, მსახიობის როლზე მუშაობის თეორიის ისეთი საბაზისო უნარები, როგორიც არის ზეამოცანის და მის ფარგლებში ამოცანების განსაზღვრის, ან გამჭოლი მოქმედების დადგენის ცოდნა, ასეთ სპეციფიკურად ფილოლოგიურ

¹⁵ Моисеева А, основы теории коммуникации: учебное пособие, 10, <http://ctl.tpu.ru/files/teorcommup.pdf>, უკ. შემოწ. 11/28/2017.

დროს, თითქოს თვალეზი ერთგვარი კარი იყოს, რომლის შეღება ნათელს მოჰყენს მათ ტყუილს, უმეტესწილად ისინი სწორედ თვალეზს არიდებენ უფროსების გამომცდელ მზერას. ამგვარი მაგალითების განზოგადება, კიდეც უფრო ცხადს ხდის მენტალური აპარატის, როგორც კომუნიკაციის პატარა სისტემის ინფორმატიულობას და წვლილს ურთიერთობის პროცესში. წარმოვიდგინოთ ჟესტური თითის ქნევით და ვერბალური სიბრაზის ამსახველი ტექსტით შექმნილი მუქარის ამსახველი გზავნილი, რომელსაც კომუნიკატორი გაბრწყინებული თვალეზით ტრანსლირებს. ცხადია, ასეთ შემთხვევაში ოკულესიკური სიგნალი ზეგავლენას მოახდენს ვერბალური და საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემების ნარატივზე და მუქარის ნაცვლად კეთილგანწყობის შემცველ გზავნილს მივიღებთ. ამ საკომუნიკაციო არხის სრული კონტროლის მიღწევა თითქმის შეუძლებელია, თუმცა, ნათელია, რომ მეხსიერებისა და წარმოსახვის განვითარების, ყურადღების მობილიზების, ყურადღების რამდენიმე ობიექტის მართვის და ერთი ობიექტიდან მეორეზე მყისიერი გადართვის, ამოცანის, ზეამოცანის, მოცემული ვითარების და გამჭოლი მოქმედების დადგენის უნარების გამომუშავებისთვის განკუთვნილი სავარჯიშოებით ტრენირება მნიშვნელოვნად დაეხმარება ამ პატარა სისტემის მიერ ტრანსლირებული გზავნილების მართვაში მომავალ ჟურნალისტებს, რომელთა პროფესიული მოვალეობა მრავალი ტექსტის დამახსოვრებას და მათ ცოცხალ, უშუალო დეკლამირებას, სათქმელის ადრესატამდე ეფექტურად მიტანას, მაყურებლის ემპათიის სტიმულირების უნარს მოითხოვს.

§3. პატარა სისტემა - საყრდენ - მამოძრავებელი აპარატი. სხეულის ენის შესწავლის კუთხით განუზომლად დიდია გამოჩენილი ამერიკელი ანთროპოლოგის რეი ბირდვისტელის წვლილი¹⁷, რომელმაც კინესიკას, როგორც მეცნიერებას დაუდო საფუძველი. მისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი იმ გავლენის აღმოჩენა გახდა, რომელსაც ესა თუ ის ჟესტი ახდენს ვერბალურ კომუნიკაციურ აქტზე. უხმო კინოს ეპოქაში მსახიობები მაშინდელი კინემატოგრაფის მწირი შესაძლებლობებით იყვნენ

D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%B8+%D0%B2%D0%BD%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%2C&aqs=chrome..69i57.1573j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8 უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

¹⁷ Крейдлин Г, НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА, Новое литературное обозрение, 2002, 64

შეზღუდულნი, თუმცა, ვერცერთი კინომცოდნე, ან კინომოყვარული იტყვის, რომ ჩარლი ჩაპლინის ფილმები რთულად აღსაქმელია და უსიტყვო გამოხატვის ფორმამ მათ ჩრდილი მიაყენა. ნიშანდობლივია, ჟესტის ენაში დამკვიდრების თვისება¹⁸, რისი განმაპირობებელიც სავარაუდოდ ჟესტების უნარია-მძაფრი შთაბეჭდილება მოახდინონ და მათი ვიზუალური აქტის ადრესატის მეხსიერებაში ხანგრძლივად აღიბეჭდონ. მაგალითისათვის გამოდგება გამონათქვამები: „გულხელდაკრეფილი“, ყოფნა, „გულზე მჯიღების კვრა“ და სხვანი, რომლებიც იგივე ჟესტის ჰერმანევტიკული მნიშვნელობის მეტაფორებად გამოიყენება ენაში.

კომუნიკაციური პროცესის უკეთ დასანახად ჩვენ ვცადეთ ადამიანის საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატი საკომუნიკაციო სისტემად წარმოგვეჩინა. მთავარი კრიტერიუმი, რითიც შესაძლებელად მივიჩნიეთ კომუნიკაციური აპარატების შერჩევა მოგვეხდინა, ეს ინფორმაციის ტრანსლირების უნარია. საკმარისია გავხსენოთ ჟესტებით გადაცემული მარტივი ინფორმაციები (როგორცა თავის საშუალებით თანხმობა-უარი, მხრის გავლით - არ ვიცი, ხელების ღიაობით - მართალი ვარ, მითითება ობიექტის მდებარეობისაკენ და სხვა მარტივი ჟესტები, რომლებიც ხშირად უხმოდაც, წარმოთქმული სიტყვასავით ზუსტი მნიშვნელობით აღიქმება თანამოსაუბრის მიერ), ცხადი ხდება სხეულის მიერ გადაცემული ინფორმაციის დიდი წილი და მნიშვნელობა კომუნიკაციურ პროცესში. თუმცა საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატი ინფორმაციას არა მხოლოდ ჟესტით, ე.წ. სხეულის „დგომით“ - პოზითაც გადასცემს.¹⁹ ენაში დამკვიდრებული მეტაფორა „მიწაზე მყარად დგას“ სწორედ საკუთარ სურვილებსა და შესაძლებლობებში დაჯერებული ადამიანის დგომის პოზის ინერპრეტაციულ აღქმას უკავშირდება. თანამოსაუბრე თუ მხრებჩამოშვებული დგას და თავიც მიმართულია იატაკისკენ, ცხადი ხდება, რომ ის ამ საუბრის მეორე მონაწილის თანასწორ მდგომარეობაში არ თვლის თავს. ინფორმაციის ტრანსლირების უნარის კუთხით საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატის პატარა სისტემად მიჩნევის რელევანტურობა კითხვის ნიშნის ქვეშ არ დგას. პატარა სისტემა - საყრდენ-მამოძრავებელ აპარატს დიდი სისტემის ინტენციების გამოხატვის უნარი აქვს, თუმცა აკმაყოფილებს თუ არა ის მეორე მნიშვნელოვან კრიტერიუმს - შეუძლია თუ არა სხვა

¹⁸ Крейдлин Г, *НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА*, Новое литературное обозрение, 2002, 18.

¹⁹ იქვე, 188.

პატარა სისტემის მიერ ტრანსლირებულ ინფორმაციაზე გავლენის მოხდენა? წარმოვიდგინოთ - ადამიანი გვესალმება სიტყვებით - გამიხარდა რომ გხედავ! სახეც უღიმის, მაგრამ ხელები გულზე აქვს გადაჯვარედინებული. რა თქმა უნდა, ასეთი მისალმება არასასურველობის ეჭვს გააჩენს. მსგავს ინფორმაციას მივიღებთ იგივე შეხვედრას თან სხეულით შეტრიალება, ზურგის თუნდაც ნაწილობრივი ჩვენებაც რომ ერთვოდეს. კინეზიკური მაჩვენებელი ცვლის ვერბალურ ინფორმაციას მაგალითად, როცა ადამიანი დეკლარირებს, რომ ძალიან მშვიდაა, ამ დროს კი ფრჩხილებს იჭამს, ხელებს იფშენებს, ან ოთახში გადაადგილდება სწრაფი, ან არათანაბარი ნაბიჯით.²⁰ მაგალითებიდან ცხადად იკვეთება, რომ პატარა სისტემა-საყრდენ-მამოძრავებელ აპარატს შეუძლია ტყუილში ამხილოს დიდი სისტემა - კომუნიკატორი, თუ ამ უკანასკნელს მისი მართვის უნარი არ აქვს და სხვა მისთვის უფრო ადვილად სამართავი სისტემით ტყუილ ინფორმაციას ტრანსლირებს.

საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატის მართვის უნარის დასაუფლებლად ჟურნალისტებისთვისაც ძალზე სასარგებლო იქნება სამსახიობო სკოლის პირველი საფეხურის სავარჯიშოების, კერძოდ: სხეულის საყრდენი წერტილის პოვნის და ნებისმიერი მოძრაობის შესრულების დროს მისი მართვის, კოორდინაციის განვითარების, სხეულის სივრცული განლაგების, სხეულის დამორჩილების, ხელების მართვის, ქესტების იმპროვიზირების, სხეულის მეხსიერების განვითარების სავარჯიშოების შეთავაზება.

§4. პატარა სისტემა -კუნთების აპარატი. კომუნიკატორის მიერ რეციპიენტზე ინფორმაციის გადაცემის პროცესის ერთ-ერთ სრულყოფილებიან მონაწილედ ადამიანის კუნთების სისტემა მივიჩნით. ადამიანის მთელი ორგანიზმის კუნთების სისტემით მხოლოდ ერთი და იგივე შინაარსის შეტყობინების გადაცემაა შესაძლებელი და სხვადასხვა კუნთების ჯგუფს განსხვავებული ინფორმაციის გადაცემა არ შეუძლია. ჩნდება კითხვა: აქვს თუ არა და რამდენად დიდია კომუნიკაციის პროცესში კუნთების სისტემის მონაწილეობის წილი? საკმარისია წარმოვიდგინოთ შეკრული წარბების, მოწკურული ტუჩების, მუშტად შეკრული მტევნის, დაბერილი ნესტოების, დაჭიმული ყელის, ყბის, ღიმის მნიშვნელობა ნებისმიერი სახის კომუნიკაციური აქტისას, რომ კუნთების სისტემის მიერ

²⁰ Крейдлин Г, *НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА*, Новое литературное обозрение, 2002,62.

გადაცემული ინფორმაციის უზარმაზარი წვლილი და მნიშვნელობა ცხადი გახდეს. კუნთების სისტემის კომუნიკაციური არხის მეშვეობით ინფორმაციის მიმღებისთვის გასაგები ხდება კეთილგანწყობილია, თუ არა კომუნიკატორი, დაჯერებულია, თუ ეჭვი შეაქვს საკუთარ შესაძლებლობებში, კომფორტულად გრძნობს თავს, თუ დაძაბულია და ა.შ. აუდიტორიის ნდობის მოპოვების კუთხით ასეთი სახის ინფორმაცია ცხადია, რომ გადამწყვეტიც კი არის, პირველ რიგში სწორედ კუნთების სისტემა „გათქვამს“ ხოლმე საკუთარ ძალებში დაეჭვებულ ტელეწამყვანს. კუნთების ზედმეტი დაჭიმულობის ოპტიკური აღქმა მაყურებლისთვის ცხადს ხდის, რომ მოსაუბრე ზედმეტად დელავს და თავს მისთვის არასაიმედო გარემოში გრძნობს. ადამიანი გაუნძრევლად და უსიტყვოდ კუნთების დაჭიმულობის გრადუსით, (მოდრაობის ადექვატური, ზედმეტი, თუ ნაკლები) გადასცემს ინფორმაციას მისი მდგომარეობის, დამოკიდებულებების, თუ ინტენციების შესახებ. ამგვარად, პატარა სისტემა კუნთების აპარატს შეუძლია დამოუკიდებლად გამოხატოს დიდი სისტემის განზრახვა. თუმცა, აქვს კი კუნთების სისტემას სხვა სისტემის მიერ ტრანსლირებული ინფორმაციის ინვერსიის უნარი? მუშტად შეკრული მტევნის მოქნევის შესტით დარტყმის მიყენების სურვილის ინფორმაციას თავისუფალი კუნთები მეგობრული მისალმების მნიშვნელობით ცვლის. ამ მაგალითის განზოგადება მკაფიოდ გვაჩვენებს, რომ ყოველ შესტს, სხეულის ყოველ მოძრაობას კუნთების დაჭიმულობის გრადუსის ვარიაცია განსხვავებულ მნიშვნელობას სძენს. კუნთების ზედმეტი დაძაბვის შემთხვევაში ღიმილი მტრული ხდება და სხვა. ნიშანდობლივია ზედმეტი დაჭიმულობით გამოწვეული ის უკიდურესობებიც, რომელიც კრუნჩხვას, ან თრთოლას, ცახცახს, სპაზმს იწვევს და ამგვარად სძენს განსხვავებულ მნიშვნელობას თავისსავე ნებისმიერ აქტივობას. ანგარიშგასაწევია კუნთების სისტემის მიერ გადაცემული ინფორმაციის ზეგავლენა სხვა სისტემების ნარატივზე. მაგ: თუ ადამიანი ვერბალურად სიმპატიას ადასტურებს ამ დროს კი ტუჩების კუთხეები დაჭიმულია ცხადია, რომ ცრუობს. ასევე, ზევით აზიდვისთვის ზედმეტად დაჭიმული წარბების თანხლებით დეკლარირებული „მიხარია“ შინაარსი შეფიქრიანებულობით, რაღაც საკითხის გამო შეწუხებულობით იცვლება. კომუნიკაციურ აქტში კუნთების დაძაბულობა ცვლის ვერბალურ (ტემპი, ხმის ტემბრი, სუნთქვა) კომპონენტს, ყოველი მოძრაობისა თუ შესტის ინერპრეტაციას. „არსებობს 1000 - ზე მეტი მოძრაობა რომელთაც არ აქვთ დასახელება ... ყველა სახეზე აღბეჭდილი ემოციის უკან

არის მასზე მიმაგრებული კუნთების ჯგუფის უნიკალური კონფიგურაცია.²¹ კუნთების მართვას სპეციფიკური მიდგომა სჭირდება, რაც არამხოლოდ კუნთების და დაჭიმულობის ვერსიების მრავალფეროვნებით არის განპირობებული, არამედ ბრძანების შესრულების მიმართ მათი განსაკუთრებული სენსიტიურობითაც. კუნთების მობილიზებულობის კონტროლს, სწორედ ეს მახასიათებელი ართულებს, რადგან კონკრეტული მდგომარეობის გამეორების ინტენცია, ან მცდელობა თავისთავადვე იწვევს მათ ზედმეტ დაძაბვას.

რადგან ანატომიურად ერთი სისტემაა, სხეულის და სახის მიმიკური კუნთების მართვა ერთი მიდგომით არის შესაძლებელი, რაც კუნთების სისტემის კონტროლის უნარის გამომუშავებისთვის განკუთვნილი სავარჯიშოების რეპეტირებით წარმატებით ხორციელდება თეატრალური უნივერსიტეტის მსახიობის ოსტატობის პირველი საფეხურის დასაწყის ეტაპზე.

§5. პატარა სისტემა - სამეტყველო აპარატი. მეტყველების ინფორმატიულობის ხარისხი შემოწმებას არ სჭიროებს. ეს უდავო, აპრიორული ცოდნაა, ამგვარად სამეტყველო აპარატის საკომუნიკაციო სისტემად დეფინიცირების ლეგიტიმურობას კრიტერიუმების დაკმაყოფილებით, ან რაიმე სხვა გზით დამოწმება არ სჭირდება. მეტყველების აპარატი სიგნიფიკაციურ ბმაშია ადამიანის ანატომიურ საარტიკულაციო აპარატთან, რომლის უპირველესი ფუნქცია სათქმელის გაჟღერება, სიტყვების წარმოთქმა, ლაპარაკი გახლავთ, რაც თავისთავადს ხდის ამ უკანასკნელის უდიდეს წვლილს კომუნიკაციურ აქტში. გადატანითი მნიშვნელობით ლექსემა - მეტყველება ხშირად რაიმეს შესახებ კონკრეტული ინფორმაციის მიღების მნიშვნელობით იხმარება, რაც მისი ერთადერთი ფუნქციით არის განპირობებული. სამეტყველო აპარატი, როგორც საკომუნიკაციო არხი, ინფორმაციას ფონეტიკურად, სიტყვის, ან ბგერების გაჟღერებით ტრანსლირებს. აღსაღნიშნავია, რომ რეციპიენტი შეტყობინებას არა მხოლოდ წარმოთქმული სიტყვის შინაარსით იღებს, არამედ მისთვის მეტად ინფორმატიულია ჟღერადობის შემადგენელი კომპონენტები, მახასიათებლები. საუბარია ხმის ტემბრზე, ტონზე და პროსოდიაზე და სხვ. მეცნიერთა

²¹ Крейдлин Г, *НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА*, Новое литературное обозрение, 2002, 166.

აზრით²² „ხმის მახასიათებლებით გადაიცემა ადამიანის შესახებ არავერბალური ინფორმაციის ცხრა სახეობამდე: მოსაუბრის ემოციური მდგომარეობა (სიხარული, სიბრაზე, წყენა, შიში, გაკვირვება, მოწყენა). მეცნიერები დიდი ხანია შეთანხმდნენ, რომ ხმა ადამიანის გარეგნული იერის ერთ-ერთ კომპონენტს წარმოადგენს და გავლენას ახდენს შთაბეჭდილებაზე, რომელიც კონკრეტული პერსონის შესახებ ექმნებათ გარშემომყოფებს²³. ეს მოსაზრება ცხადს ხდის, რომ ხმის კომპონენტები ერთ-ერთი წარმმართველია კომუნიკაციის იმიჯური კომპონენტის კუთხით. მულტიმოდალური ტექსტში არანაკლებ ინფორმატიულია ინტონაცია, პროსოდია და მისი სხვა კომპონენტები. საკომინიკაციო პატარა სისტემა - სამეტყველო აპარატის კონტროლი ჩვენს მიერ ნომინირებულ სხვა სიტემებთან (განსაკუთრებით ემოციის და მენტალურ აპარატებთან) შედარებით ადვილია, თუმცა სირთულეს დიქციის პრობლემები შეიძლება წარმოადგენდეს. ბგერათა მკაფიოდ, სწორად გაჟღერების უნარი ყველა სუბიექტისთვის, რომელთა სამსახურებრივი ვალდებულება ტექსტის საჯაროდ წარმოთქმას გულისხმობს, უდავოდ მნიშვნელოვანია. სწორედ ამიტომ, ქართული სამსახიობო სკოლის სასცენო მეტყველებისთვის შერჩეული სავარჯიშოების გამოყენებით საარტიკულაციო აპარატის ხარვეზების პოვნა და აღმოფხვრა ძალიან სასარგებლოა მომავალი ჟურნალისტებისათვის. სამეტყველო აპარატის მიერ გადაცემული შეტყობინებების მართვის თვალსაზრისით მომავალი ჟურნალისტებისთვის ასევე მნიშვნელოვანია, სუნთქვის, ხმის ტემბრალური ვარიაციების სავარჯიშოების მეშვეობით, საფონაციო სეგმენტის დახვეწაც, ასევე აკადემიური ქართული ინტონაციის გათავისება, პროსოდიის ფლობა, ქვეტექსტის ხელოვნების დაუფლება. ასეთი უნარები უზრუნველყოფს პატარა სისტემა - სამეტყველო აპარატის მართვას. უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოში თითქმის ყველა უნივერსიტეტი ჟურნალისტიკის ფაკულტეტის სტუდენტებს მეტყველების გაუმჯობესებისთვის განკუთვნილ სასწავლო კურსს სთავაზობს, ამგვარად ეს არც ახალია, არც რაიმე სახის

²² Дробышева Е, Лучшева Л, *Вестник Томского государственного педагогического университета*, N6/2012, <http://cyberleninka.ru/article/n/rol-golosa-v-protseste-identifikatsii-chert-lichnosti-podrostkami-s-normativnym-i-narushennym-intellektualnym-razvitiem-1>, უკ.შემოწ.11/28/2017.

²³ Дробышева Е, Лучшева Л, *Вестник Томского государственного педагогического университета*, N 6/2012, <http://cyberleninka.ru/article/n/rol-golosa-v-protseste-identifikatsii-chert-lichnosti-podrostkami-s-normativnym-i-narushennym-intellektualnym-razvitiem-1>

დახვეწას საჭიროებს. თუმცა, გამომდინარე ჩვენი მიზნიდან - ადამიანის ყველა საკომუნიკაციო პატარა სისტემების მართვის უნარების გამომუშავებისთვის განკუთვნილი, სამსახიობო სკოლისთვის ცნობილი სავარჯიშოების სისტემატიზირება მოვახდინოთ, ჟურნალისტთა პროფესიონალური სპეციფიკის გათვალისწინებით შერჩეულ სავარჯიშოების კრებულში ასევე წარმოვადგინეთ პატარა სისტემა - სამეტყველო აპარატის დამორჩილების და მართვის სავარჯიშოების მცირე ნაწილი.

§6. საკომუნიკაციო პატარა სისტემა - ემოციის აპარატი. კომუნიკაციის პროცესში ამ პატარა სისტემის მუშაობის შედეგი ენერგიული, ხასხასა ემოციით გაჯერებული გამოსვლაა, ეს კი, გამოკითხვის შედეგების მიხედვით, ერთ-ერთი წამყვანი მნიშვნელობისაა სატელევიზიო პრაქტიკაში. ვცადეთ, საკომუნიკაციო სისტემების დაფინიციისთვის ჩვენს მიერ პირობითად შერჩეული კრიტერიუმების მიხედვით მისი საკომუნიკაციო პატარა სისტემად ნომინირება. პირველი მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად შევეცადეთ მიგვეგონო რა გზით, რა ხერხით ახერხებს ემოციური აპარატი სხვა ყველა საკომუნიკაციო არხის გარეშე, ინფორმაციის ტრანსლირებას. ადამიანის ემოციურ მდგომარეობის შესახებ სრულიად მკაფიო შეტყობინებას ვიღებთ კანის მეშვეობით, როდესაც ვიზუალური დაკვირვების შესაძლებლობა გვეძლევა. მაგ: „ალმურის მოდება“, „სირცხვილით დაწვა“, „გაფითრებული სახე“, „სიამოვნების ჟრუნტელი“, კანის მეშვეობით ტრანსლირებული შეტყობინებებია, რომლებიც ცხად და უტყუარ ინფორმაციის იძლევა დიდი სისტემის ემოციური მდგომარეობის, მისი დამოკიდებულებების შესახებ. ჩვენს მიერ შერჩეული მეორე კრიტერიუმი სხვა სისტემების ნარატივის ინვერსიის უნარს ითხოვს. ვცადეთ გარკვევა - აქვს, თუ არა ემოციის აპარატს, სხვა სისტემების მიერ ტრანსლირებული შეტყობინებაზე ზემოქმედების უნარი? პასუხი ცალსახად დადებითია. ტუჩებგაფითრებულმა, ან ლოყებაწითლებულმა ადამიანმა რამდენიც უნდა ამტკიცოს თავის შინაგანი სიმშვიდე, ცხადია არავინ დაუჯერებს. ამრიგად, ემოციური აპარატი საკომუნიკაციო პატარა სისტემად ნომინირებისთვის შერჩეულ ორივე კრიტერიუმს აკმაყოფილებს. ადამიანის საკომუნიკაციო პატარა სისტემებიდან ერთ-ერთი ყველაზე რთულად საკონტროლებელი ემოციის აპარატია. მისი მართვა განსაკუთრებულ მიდგომებსა და უნარს საჭიროებს. ემოციის აპარატის უკონტროლო მუშაობის შემთხვევაში კი, სხვა ადამიანზე შთაბეჭდილების მოხდენის ნებისმიერი აქტი

მარცხისთვისაა განწირული. აუცილებლად მოხდება ე.წ. „ინფორმაციის გაჟონვა.“ მაგალითად, მსახიობი სპექტაკლის დროს რაც უნდა კარგად მეტყველებდეს, არაჩვეულებრივად მუშაობდეს ჟესტებითა თუ მიმიკით, ზედმიწევნით ზუსტად ასრულებდეს მიზანსცენებს, ემოციის აპარატის არაზუსტი, ძალდატანებითი მოქმედების შემთხვევაში გარდაუვალია სცენიური ტყუილის წარმოჩენა. განვიხილოთ ტელეწამყვანის მაგალითი. ყურადღება მინდა შევაჩერო გადაცემის დაწყების პირველი წუთების მნიშვნელობაზე. სწორედ ამ მომენტში ფიქსირდება (განსაკუთრებით გამოუცდელ) ტელეწამყვანთა ემოციური პიკი. ამ დროს ხდება შეფასება - რას წარმოადგენს? რამდენად მაღალი პროფესიონალიზმის მქონეა იგი, მეტიც, სწორედ ამ, პირველ შთაბეჭდილებაზეა დამოკიდებული მოუსმენს და დაუჯერებს, თუ არა მაცურებელი მას. ასეთ დროს, თუ ჟურნალისტი რაიმე მიზეზით ვერ ახერხებს მღელვარების კონტროლს და გადაცემის ჟანრისა, თუ თემატიკისთვის შესაფერისი ემოციური მდგომარეობის გამოწვევას, არ არსებობს სხვა რაიმე თარგი, რომელზე მორგებაც აუდიტორიაზე დადებითი ზემოქმედების უზრუნველსაყოფად გამოდგება. შესაძლებელია, თუ არა ემოციური აპარტის მართვა? უკეთ რომ ვთქვათ, გაცნობიერებულად დაგეგმარებული ფსიქო-ემოციური მდგომარეობის პროგრამირება? დიმიტრი უზნაძე დამტკიცებულად თვლის, რომ ადამიანს ახასიათებს ერთგვარი ილუზიის, განწყობის შექმნის თვისება,²⁴ რომელიც თავის მხრივ, რეალური, აქტიური მდგომარეობაა და პერსონის ქცევას,²⁵ „ცნობიერების პროცესებს,“ მის „შინაარსს განსაზღვრავს.“ განწყობა, ეს არის გარკვეული მდგომარეობა, რომელშიც თითქოს წინასწარ წყდება ამოცანა. მოლოდინი, ანუ წინასწარი განწყობა, არცთუ იშვიათად საკითხის გადაწყვეტის მთავარი ფაქტორი ხდება, ამასთან ხშირად საქმის ობიექტურ წარმატებულ შედეგს არ აკმაყოფილებს. „სტანისლავსკის სისტემის, როგორც თეორიულმა, ისე მისი განხორციელების დაკვირვებამ მსახიობ-სტუდენტებთან სპექტაკლის მომზადების პროცესში, საბოლოოდ დაგვარწმუნა, რომ ეს სისტემა მთლიანად მიმართულია ამ მსახიობში როლის და სასცენო სიტუაციის შესატყვისი განწყობის შექმნაზე, (თუმცა ცხადია, სტანისლავსკი განწყობის ცნებას არ იცნობდა).“²⁶ რ.

²⁴ უზნაძე დ, *განწყობის ფსიქოლოგიის ექსპერიმენტული საფუძვლები განწყობის თეორიის ძირითადი დებულებები*, თბილისი, გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“, 2009, 27.

²⁵ იქვე, 28.

²⁶ ნათაძე რ, *სასცენო გარდასახვის ფსიქოლოგიური საფუძვლის პრობლემა*, თბილისი, გამომცემლობა „ხელოვნება“, 1970, 163.

ნათამის კვლევები ცხადყოფს, რომ მსახიობი შესასრულებელი როლის მიზეზით ახერხებს შეიმუშაოს, შეიქმნას წინასწარ შერჩეული, დაგეგმილი, სასურველი განწყობა. მაგრამ როგორ? რა ტექნიკის მეშვეობით ახერხებს მსახიობი სასურველი შინაგანი მდგომარეობის სტიმულირებას? დიმიტრი უზნაძის ლაბორატორიული ცდებით მიღებული შედეგების მიხედვით განწყობის ფიქსაცია ვერბალური ზემოქმედების საფუძველზე უდავო ფაქტია. ადამიანის განწყობის წარმოქმნის და მისი თვისებების ძირითად მახასიათებლებზე მუშაობისას დიდი თეორეტიკოსი მიდის მეცნიერულ დასკვნამდე, რომ განწყობა შესაძლებელია „სუბიექტზე სიტყვიერი ზემოქმედების გზითაც იქნას ფიქსირებული.“²⁷ განწყობის აღმოცენების უშუალო ფაქტორს შესაძლოა წარმოადგენდეს ვერბალურად სტიმულირებული, აზრითი, იდეური ზემოქმედება. სწორედ აქ არის საკუთარი ფსიქო-ემოციური აპარატის მართვის გასაღებიც. სიტყვა, იმ ფორმას წარმოადგენს, რომლის საფუძველზეც ადამიანის განწყობისეულ მდგომარეობათა ახალი ფენა იგება. სიტყვა, როგორც განწყობის ობიექტური ფაქტორი მუშაობს ადრესატისთვის წარმოთქმულის აღქმის (რა ვთქვი და როგორ ვთქვი) წესითაც და სიტყვა, როგორც ჩემი შინაგანი ხმა, შინაგანი მონოლოგის ფენომენის წყალობით, ჩემივე განწყობის მართვის იარაღადაც იქცევა. ნებისმიერი გამომწვევით (მათ შორის პირდაპირი ეთერის, თუ პრემიერის წინ შიშით) წარმოქმნილი სტრესის ნეგატიური ზემოქმედების ხარისხი დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ აღიქმება სიტუაცია კონკრეტული ადამიანისთვის. ამ ჭრილში საკვანძო მნიშვნელობა აქვს ამერიკელი სოციოლოგის უილიამ აიზეკ ტომასის თეორიას: „თუკი ადამიანები რაიმე სიტუაციას წარმოიდგენენ, როგორც რეალურს, მაშინ მისი (ამ სიტუაციის) მოსალოდნელი შედეგები აუცილებლად იქნება რეალური.“ „თვითრეალიზებადი წინასწარმეტყველების“ (self-fulfilling prophecy (ინგლ)) სქემის მიხედვით, რაკი სტრესული სიტუაციების შედეგად წარმოქმნილი დამთრგუნავი ფიქრები პირდაპირ, ან ირიბ გავლენას ახდენს რეალობაზე, ამდენად შესაბამის შედეგს - მოვლენების შესაბამის განვითარებას განაპირობებს და საბოლოოდ გარდაუვლად სწორი აღმოჩნდება. ამ თეორემის ზოგადი კონცეფცია მნიშვნელოვანწილად ერგება ჩვენთვის საინტერესო სატელევიზიო სფეროს კონკრეტულ მაგალითებს. გამოკითხვის დროს

²⁷ უზნაძე დ, *განწყობის ფსიქოლოგიის ექსპერიმენტული საფუძვლები განწყობის თეორიის ძირითადი დებულებები*, თბილისი, გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“, 2009, 141,143,145,146.

ახალბედა ტელეწამყვანების მიერ აღწერილი, პირდაპირი ეთერის წინ დაფიქსირებული შიში და შფოთვა მართლაც იწვევს გადაცემის მიმდინარეობისას მეტყველების, ამოკითხვის, თუ ქცევის იმ წუთს წარმოქმნილ სხვადასხვა ისეთ ხარვეზს, რომლებიც არ ვლინდებოდა ვარჯიშის, ან იმიტირების დროს. უშუალოდ შემფასებლის წინ მოღვაწეობა შეცდომის უფლებობის განცდას, აქედან კი სტრესულ მდგომარეობას იწვევს. სწორედ ამ ნიშნით პირდაპირი ეთერის წინ ჟურნალისტის ემოციური მდგომარეობა დიდწილად ჰგავს მსახიობის მდგომარეობას სპექტაკლის წინ. ადამიანს ზოგჯერ არ შეუძლია შეცვალოს მასზე მოქმედი გარე ფაქტორები, სამაგიეროდ მას შეუძლია შეცვალოს საკუთარი დამოკიდებულება ამ ფაქტორების მიმართ. კომფორტის, თუ კეთილი მოლოდინის შემცველი ფიქრები ადექვატურ, მართებულ ქცევას განაპირობებს. ნეგატიური შეფერილობის ფიქრების პოზიტიურით შეცვლა ძლიერ მოქმედი იარაღია, რადგან იგივე თეორემის პოზიტიური მოქმედების ეფექტს, სიტუაციის პოზიტიურ შედეგებს განაპირობებს. შინაგანი მონოლოგის შინაარსის შეცვლით პოზიტიურისკენ იცვლება სტრესული სიტუაციით გამოწვეული ემოციის ფიზიოლოგიური კომპონენტი, რაც ამცირებს ინდივიდის შფოთვას, აუმჯობესებს თვითკონტროლის შესაძლებლობას. ამ გზით მეტად რაციონალური და ადაპტირებული ხდება ადამიანი. საყურადღებოა განწყობის ფსიქოლოგიაში დამტკიცებული²⁸ განწყობის ირადიაციის - გამოსხივების თვისება. დიმიტრი უზნაძე წერს, რომ ლაბორატორიაში ჩატარებული ცდების შედეგები „განწყობის ირადირების ფაქტს ყოველ ეჭვს გარეშე აყენებს.“²⁹ ინდივიდის განწყობა შესაძლოა შექმნას არა მარტო თავისმა გამოცდილებამ, არამედ ირადირებულმა, გამოსხივებულმა, გნებავთ ვიხმაროთ ტერმინი „შთაგონებულმა“. ამგვარად, ადამიანი შესაძლოა სხვისი განწყობის გავლენის ქვეშ მოექცეს. მივიღეთ შემდეგნაირი იმპლიკაცია - თუ განწყობას ნამდვილად გააჩნია ირადიაციის თვისება და თუ ჩემმა განწყობამ შესაძლოა ჩემი ოპონენტის განწყობა განსაზღვროს, მაშინ ჩემი განწყობის მართვის შემთხვევაში, მე შევძლებ ვმართო ჩემი ოპონენტის განწყობა. ადრესატის განწყობის მართვის ფაქტს ყველაზე ნათლად სისტემაში: მსახიობი - მაყურებელი ვხედავთ. მაყურებელი, როგორც მსახიობის ინტენციების მთავარი ადრესატი, მიყვება მას ილუზორულ ემოციურ შრეებში.

²⁸ უზნაძე დ, *განწყობის ფსიქოლოგიის ექსპერიმენტული საფუძვლები განწყობის თეორიის ძირითადი დებულებები*, თბილისი, გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“, 2009, 37.

²⁹ იქვე, 43.

მეტეც, მსახიობის ოსტატობის კვალიმეტრი სწორედ მაყურებლის ემოციაა. ამიტომაც უწოდებდა სტანისლავსკი „უნივერსალურს“ „შინაგანი მონოლოგის“ ტექნიკას. შინაგანი მონოლოგის ტექნიკა ერთ-ერთია მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნართაგან. მისი დაუფლება უდავოდ გაამდიდრებს ტელეჟურნალისტებს, რომელთა პროფესიონალიზმი რესპონდენტსა თუ აუდიტორიაზე სასურველი ზეგავლენის მოხდენაზე გადის. მართალია, განწყობის ფიქსირება ასეთი მიდგომით ძალზედ ხანმოკლეა, ის იმწამიერია, მაგრამ სავსებით საკმარი ისეთი ბარიერების გადასალახად, როგორც არის პირდაპირი ეთერის შიშით გამოწვეული ნეგატიური არავერბალური სიგნალების გაჩენა გადაცემის დაწყების მომენტში და სხვ.

დასკვნა

ჩვენი სამსახურებრივი ვალდებულების ფარგლებში შესაძლებლობა მოგვეცა შ.პ.ს. „სტუდია მაესტროს“ მოქმედი ჟურნალისტებისთვის შეგვეთავაზებინა სამსახიობო სკოლის მსოფლიო მასშტაბის, ღვაწლმოსილი წარმომადგენლების მიერ მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების განვითარებისათვის შექმნილი მოდიფიცირებული სავარჯიშოების ნაკრები. უნდა აღინიშნოს, რომ ჟურნალისტთა მხრიდან სავარჯიშოების მიმართ მიმღებლობა თავიდანვე დიდი იყო. ტელეკომპანია „მაესტროს“ თანამშრომელთა უდიდეს უმრავლესობას მზაობა გააჩნდა საკუთარი პროფესიონალური უნარები ჩვენს მიერ შეთავაზებული მეთოდის საშუალებით შეევესო, რაც ჩვენი სამუშაო შეხვედრების ინტენსივობით და ვარჯიშის პროცესში მათი ჩართულობით გამოიხატებოდა. ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ ნაშრომში წარმოდგენილი მეთოდის შედეგიანობაზე დაკვირვების შესაძლებლობა მოგვეცა. ჩვენს მიერ ჩატარებულმა, რაოდენობრივი გამოკითხვის მეორე ნაწილმა, სწორედ აღნიშნული საკითხის გარშემო ემპირიული ინფორმაციის მოპოვების შესაძლებლობა მოგვეცა. ამ შემთხვევაში (რაკი მათთან მოისინჯა ნაშრომში წარმოდგენილი სავარჯიშოების კრებული) მხოლოდ ტელეკომპანია „მაესტროს“ მოქმედი ჟურნალისტები, კორესპონდენტები, ახალი ამბების და სხვა გადაცემების წამყვანები გამოიკითხნენ.

მსახიობის ოსტატობის მეთოდოლოგიური წანამდვარების დაუფლება და გამოყენება სრულიად ახალ სიმაღლეზე აიყვანს ტელეწამყვანის პროფესიონალურ შესაძლებლობებს (განსაზღვრული ტექსტის აუდიტორიის მოთხოვნის და გადაცემის იდეური მიზნის გათვალისწინებით მაყურებლამდე ეფექტურად მიტანის ნაწილში) და ქცევის დიაპაზონს.

- გამოკითხვის შედეგები შესაძლებლობას გვაძლევს განვაცხადოთ, რომ მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების განვითარებისათვის გამიზნული სავარჯიშოების პროფესიონალური სპეციფიკის გათვალისწინებით ადაპტირებული მოდულის ჟურნალისტათვის შეთავაზება პრაქტიკული მონაცემებით დადასტურებული (ტელეკომპანია „მაესტროს“ მოქმედ ჟურნალისტთა, კორესპონდენტთა და ტელეწამყვანთა სწავლების შედეგების მაგალითზე), მართებული გზაა.
- კვლევის შედეგად ნათლად იკვეთება, თეატრალური უნივერსიტეტის კუთვნილი ლიდერული მნიშვნელობა იმ სტუდენტთა მომზადების კუთხით, რომელთაც მომავალ პროფესიად არჩეული აქვთ სპეციალობები, რომლებიც საზოგადოებასთან ურთიერთობას, კომუნიკაციას გულისხმობს.

საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

თბილისი, 0108, საქართველო

მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების საზოგადოებრივ ურთიერთობათა
პრაქტიკაში გამოყენების საკითხისათვის (სატელევიზიო სივრცის მაგალითზე)

თამთა ცინცაძე

რეზიუმე

წარმოდგენილია თეატრალური ხელოვნების დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად

სპეციალობა - მსახიობის საშემსრულებლო ხელოვნება

ხელმძღვანელი: პროფ. დავით კობახიძე

თანახელმძღვანელი: ასოც. პროფ. ნანა დოლიძე.

თბილისი 2018 წ.

სადისერტაციო თემის აქტუალობა. ეფექტური კომუნიკაციის ტექნიკა სათავეს იღებს საზოგადოების განვითარების იმ მომენტიდან, როცა ადამიანს სხვათა **ნებელობით** მართვის სურვილი გაუჩნდა. როგორც უძველეს, ასევე თანამედროვე წყაროებზე დაყრდნობით შეგვიძლია თვალი მივადევნოთ მთლიან პროცესს - როგორი იყო და როგორ განვითარდა კომუნიკაციის ხელოვნება თეორიულად, როგორ გამრავალფეროვნდა მის მიერ მოხმარებულ საშუალებათა არეალი. დღეს **თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეფექტური კომუნიკაციის ტექნიკა არა მხოლოდ რას ვამბობ? რას ვაკეთებ? ხელოვნებაა, რაც გულისხმობს შინააარსობრივ მხარეს, არამედ ხელოვნება - როგორ ვამბობ? როგორ ვაკეთებ? რაც მის ვიზუალურ გამომსახველობით მხარეს მოიაზრებს.**

მე-20 საუკუნის მეორე ნახევარიდან ტექნიკურმა პროგრესმა ინფორმაციის გადაცემის, კომუნიკაციასთან დაკავშირებული დარგების, მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებათა განვითარებას, აქედან კი ეფექტური კომუნიკაციის როლის განუზომლად გაზრდას შეუწყო ხელი. თანამედროვე სამყაროში, ტელევიზია, როგორც ტექნიკური კომუნიკაციის ფორმა, მსოფლიო კომუნიკაციის განვითარების ახალ პარადიგმად წარმოგვიდგა. სწრაფად და ნებისმიერ მანძილზე ინფორმაციის გადაცემა მიზანმიმართული კონტროლის და გავრცელების პირობას ქმნის. სადავო აღარ არის, რომ ტელევიზია ადამიანთა შემეცნებაზე ზეგავლენის მოხდენის ერთ-ერთი მთავარი, უძლიერესი იარაღი გახდა. გავლენის მასშტაბურობის გამო ტელევიზია სხვადასხვა დარგის მკვლევართა ინტერესს იწვევს. თანამედროვე რეალობაში კომუნიკაციის მკვლევარები არა მხოლოდ ხმოვან საინფორმაციო არხებს შეისწავლიან, არამედ ადამიანის ვიზუალურ საკომუნიკაციო არხებსაც, ასეთებია: ჟესტები, მხერის ვექტორი, მიმიკა და სხვ. ვიზუალური სერია განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ტელევიზიაში, რადგან, თავისი არსით ის საწყისშივე ნათლად მულტიმოდალურია. მულტიმოდალური მიდგომა გვთავაზობს, რომ შეტყობინება ყველა „კომუნიკაციური მოდუსის“ საშუალებით ვრცელდება. თუ ეს ასეა, მაშინ ცალკეული მოდუსი შეტყობინების გლობალური მნიშვნელობის მხოლოდ ნაწილის მატარებელია. მინიმალურ დროში

მაქსიმალური ინფორმაციის მიღების აუცილებლობამ წარმოშვა სატელევიზიო სივრცეში ნიშნების, სტერეოტიპების, იმიჯური სახეების მიმართ მოთხოვნილება. სირთულის მიუხედავად, მასმედიაში იქმნება მულტიმოდალური ტექსტები.

ჩვენს ქვეყანაში ტელეწამყვანთა პროფესიონალიზმი ხშირად ხდება კრიტიკის საგანი საზოგადოების ყველა სოციალურ დონეზე. საერთო, განსაკუთრებულად გავრცელებული ტენდენციების გამოყოფას თუ შევეცდებით, გვერდს ვერ ავუვლით შემდეგ მაგალითებს: ტელეჟურნალისტთა არავერბალური ნარატივი, ან შეუსაბამოდ აგრესიულია (მევირალა, თითქოს გვეჩხუბება ეკრანიდან), ან მეტისმეტად ფლეგმატური (თითქოს ერთი სული აქვს დაასრულოს). გადაცემების წამყვანები ხელოვნურად დაყენებულ არავერბალურ ნარატივს იყენებენ, როგორც ინფორმაციის მიწოდების უნივერსალურ საშუალებას, ხშირად ვხედავთ რეპორტიორთა უტყვ, ან შეშინებულ თვალებს, რაც სრულიად არასაინტერესოს, ძნელად აღსაქმელს ხდის ამბავს, რომელიც შემთხვევის ადგილიდან უნდა გვაუწყონ. ხშირია ხელოვნური, არაორგანული შესტიკულირება, რომელსაც დასანახად გაკეთებულის დამლა ნათლად ეტყობა, დაჭიმული გრიმასა და სხვა, ისეთი ინფორმაციის მატარებელი გზავნილები, რომლებიც არათუ შეუსაბამოა, არამედ წინააღმდეგობაშიც კი მოდიან ვერბალურ ტექსტთან და რაც მთავარია, კონკრეტული საეთერო დროის მიზანთან. ასეთი მაგალითებით შემამფოთებლად გაჯერებულია ქართული სატელევიზიო სივრცე. ამ თვალსაზრისით მსოფლიო სტანდარტებთან საგრძნობი ჩამორჩენა შეინიშნება. ინფორმაციული, მოქნილი პარავერბალური მედიატექსტების ნიმუშად საკმარისია fox news channel, BBC News და სხვა ცნობილი არხების სატელევიზიო პროდუქტზე დაკვირვება.

ძირითადი საკვლევი საკითხები. ამოცანის დასმა (კვლევის მიზანი)

როგორც სადისერტაციო ნაშრომზე მუშაობამ გვაჩვენა: პრობლემა მოიცავს ჟურნალისტიკის (კომუნიკაციის ხელოვნების), სოციოლოგიის, ფსიქოლოგიის, ფიზიოლოგიის, გამოყენებითი კიბერნეტიკის (სემიოტიკის, სინერგეტიკის, მართვის) და ა. შ. მრავალფაქტორულ ამოცანათა სიმრავლეს, რომლის უნიფიცირებული, უნივერსალური საერთო-ოპტიმალური გადაწყვეტა შეუძლებელია, პირველ რიგში ინტელექტის არათანაბარი შესაძლებლობების, ინდივიდების სხვადასხვა საწყისი

მდგომარეობის და სხვა მიზეზთა გამო. დასკვნა განაპირობებს ვეძიოთ მხოლოდ გამოყენებითი, კვაზიოპტიმალური გადაწყვეტა, მითუმეტეს, რომ მეცნიერების ზემოთჩამოთვლილ ფუნდამენტურ დარგებში უკვე არსებობს თეორიული ბაზისი სხვადასხვა, გამოყენებით პრობლემაზე ორიენტირებული ამოცანების გადასაწყვეტად. შედეგად, სადისერტაციო ნაშრომის ამოცანა შეიძლება დაისვას ასე:

- გამოიყოს კომუნიკაციის ხელოვნების თვისობრივი გაუმჯობესების ერთიანი კონტექსტის მქონე ზოგადი თეორიული ამოცანა და შეირჩეს მასზე მორგებული, მოდიფიცირებული სასწავლო სავარჯიშოების კრებულის კომპლექსური გამოყენებითი სისტემა;
- პრაქტიკაში განხორციელდეს თეორიულ აპარატზე მორგებული სავარჯიშოთა კომპლექსი და ე.წ. მცდელობა-შედეგი (გაუმჯობესება/გაუარესება) მეთოდით ემპირიულად, პრაქტიკულად გამოიცადოს იგი. სტატისტიკურად შეფასდეს მისი გამოყენებით კვაზიოპტიმალური დადებითი ეფექტის მიღების შესაძლებლობა.

მეთოდოლოგია. არსებული ვითარების შესწავლის, საკითხის გარშემო ემპირიული მასალის მოპოვების მიზნით ინფორმაციის მოპოვების ინსტრუმენტად შევარჩიეთ რაოდენობრივი და თვისობრივი გამოკითხვა. მოვახდინეთ მიღებული შედეგების სტატისტიკური ანალიზი, შედარებითი ანალიზი გამოვიყენეთ მსახიობისა და ტელეწამყვანის სამსახურობრივი ამოცანების თანხვედრის განსაზღვრის ინსტრუმენტად. კომუნიკაციის პროცესის, პარალინგვისტიკის შესწავლისათვის გამოვიყენეთ სემიოტიკის პრაქტიკული და სინერგეტიკის თეორიული მეთოდოლოგია. დისერტაციის მეთოდოლოგიურ აპარატში ასევე გამოყენებულია ექსპერტული შეფასების თეორია, რაც დაგვეხმარა როგორც გადასაჭრელი საკითხების, ასევე შერჩეული ინსტრუმენტებით მიღებული შედეგების ანალიზში.

გამოკითხვის შედეგები. როგორც მოგახსენეთ, ვითარების შესწავლის მიზნით ინფორმაციის მოპოვების ინსტრუმენტად შეირჩა რაოდენობრივი და თვისობრივი გამოკითხვის მეთოდები. კონსულტაციას გვიწევდა სოციოლოგი ვაკა გორგილაძე. კვლევა ჩატარდა ორ ეტაპად. გამოკითხვა ხუთი ქართული სამაუწყებლო არხის პროდუსერები, გადაცემების წამყვანები, რეპორტიორები. კვლევის მომენტისათვის

ყოველი მათგანი აქტიურ ჟურნალისტურ საქმიანობას ეწეოდა. ზოგადი ტენდენციების გარკვევის გარდა ჩვენი ინტერესის საგანს წარმოადგენდა კონკრეტული, სიღრმისეული ინფორმაციის მიღება. ამ მიზნით ჩავატარეთ კვლევის მეორე ეტაპი - თვისობრივი გამოკითხვა. კვლევის ძირითადი მიგნებები:

- პროფესიონალ ჟურნალისტს, რომელიც ტელევიზიაში ან რადიოში მოღვაწეობს ტექსტის შექმნის (წერის, აზრის ნათლად ჩამოყალიბების და სხვ.). კულტურის გარდა უნდა შეეძლოს ტექსტის აუდიტორიისთვის ეფექტურად მიწოდება, რაც გულისხმობს: საკუთარი ემოციური მდგომარეობის მართვის, სხეულის მართვის, ტექსტის დამაჯერებლად გადმოცემის, მთავარი მესიჯების გამოყოფის, გადაცემის მიმდინარეობის პროცესში სხარტად აზროვნების, და სხვ. უნარების ფლობას.

- პირდაპირი ეთერის დროს პრაქტიკულ საქმიანობაში ხელისშემშლელ კომპონენტად დასახელდა საკუთარი ემოციური მდგომარეობის მართვის, ყურადღების რამოდენიმე ობიექტის მართვის და სხარტი აზროვნების გაძნელება.

- გამოკითხულთა უდიდესი ნაწილი თვლის, რომ უნივერსიტეტში მიღებული განათლება პრაქტიკული საქმიანობის განხორციელების, კერძოდ - პირდაპირ ეთერში მუშაობის კუთხით შეუსაბამობაში იყო იმ რეალობასთან და მოთხოვნებთან, რაც ტელევიზიაში დახვდათ.

- გამოკითხულთა აბსოლუტური უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ ეს ფაქტორი გახდა მათი სამსახურებრივი წინსვლის გარკვეული ვადით შეფერხების მიზეზი.

რესპონდენტთა შეზღუდული რაოდენობის გამო დასმული სტატისტიკური ამოცანა მიეკუთვნება ე. წ. მცირე ამონარჩევის ამოცანას. როგორც წესი, ასეთი კვლევის შედეგების საიმედოობა არ არის მაღალი, მაგრამ მიღებული რეზულტატები ლოგიკურად ისედაც სავარაუდო პასუხებმა გაამყარა. ეს შედეგები კიდევ უფრო ღრმა ანალიზს საჭიროებს, თუმცა პირველადი მონაცემებით ნათლად იკვეთება, რომ ამ კონკრეტული დარგის სტუდენტთა სწავლების ეტაპს აუცილებლად ესაჭიროება თანამედროვე შრომითი ბაზრის მოთხოვნებზე მეტად ადაპტირება.

დასმული ამოცანების გადაჭრის გზად (სიახლე) ნაშრომი გვთავაზობს:

ა) მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების კომუნიკაციის პროცესის მართვის ინსტრუმენტად მოაზრებას. ასეთი მიდგომა შესაძლებლობას იძლევა მსახიობის

საბაზისო უნარები, როგორც ცოდნა, რომელიც ისტორიულად მუდმივად ახდენს გავლენას ადამიანის კომუნიკაციის კულტურაზე, განვიხილოთ ყველა იმ პროფესიის წარმომადგენლებისთვის, რომელთა სამსახურებრივი ამოცანები ეფექტური კომუნიკაციის უნარს ითხოვს, ერთიანი მულტიმოდალური ტექსტის მაყურებლამდე ეფექტურად მიტანის ტექნიკის ძირითად ელემენტად. ამგვარად, ტელეჟურნალისთვის, მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარები პრიორიტეტულ პროფესიონალურ კომპონენტად წარმოგვიდგება.

ბ) ნაშრომის სიახლეს ასევე წარმოადგენს კომუნიკაციის, ანუ განსაზღვრული ტექსტის მაყურებლამდე/მსმენელამდე მიტანის პროცესის სინერგეტიკის პრიზმაში განხილვის, თეორიაზე მორგების შემოტანის ცდა, რაც თავად დიდი სისტემის - ადამიანის მიერ განხორციელებულ ტრანზაქციას უფრო ნათელს, „თვალმისაყოლებელს“ ხდის, მიდგომა თვალისთვის შეუმჩნეველი, მყისიერი პროცესების დისკრეტიზაციისთვის ძალზე ეფექტურია, ეს კი, თავის მხრივ, მათზე დაკვირვება-შესწავლას ამარტივებს და ამ მიმართულებით კვლევების გაგრძელების საშუალებას იძლევა.

რეციპიენტისთვის ინფორმაციის გადაცემის პროცესის მონაწილე მოდუსების მუშაობის მნიშვნელობის დასაანახად ვცადეთ ადამიანის საინფორმაციო არხების **პირობითი დეფინიცია**. კრიტერიუმებად შევარჩიეთ, ანუ სისტემადად წარმოვიდგინოთ ის პირობითი აპარატები, რომელთაგან ყოველს ინფორმაციის ტრანსლირება და ამასთან ერთმანეთის გადაცემული ნარატივის შეცვლა შეუძლიათ. ასეთი მიდგომით დიდი სისტემა - ადამიანის კომუნიკაციის პატარა სისტემადად წარმოვიდგინეთ:

1. მენტალური აპარატი. (ტექსტის სიტყვები, თვალი, ყურადღების მობილიზების გრადუსი.);
2. საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატი. (სხეულის მდგომარეობა, დგომა, მისი განლაგება სივრცეში, პოზა, ჟესტი.);
3. კუნთების აპარატი. (კუნთების დაჭიმულობის გრადუსი, მიმიკა);
4. სამეტყველო აპარატი. (ხმის ტემბრი, პროსოდია, ბგერათა წარმოთქმა);
5. ემოციის აპარატი. (ემოციური მდგომარეობა, განწყობა).

თუ წარმოვიდგენთ ადამიანს, როგორც დიდ სისტემას, ხოლო ვერბალურ და არავერბალურ საკომუნიკაციო აპარატებს (მენტალური აპარატი, საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატი, კუნთების აპარატი, სამეტყველო აპარატი, ემოციის აპარატი), როგორც პატარა სისტემებს, მაშინ ამ მიკრო სისტემების მუშაობის მართვა მაკრო სისტემა

ადამიანს სასურველი ზემოქმედების შესაძლებლობას აძლევს. აღნიშნული თეორიის გამოყენება მეტად მიღწევადს ხდის მომავალ მსახიობთა დაოსტატებისათვის განკუთვნილ სავარჯიშოებს ისეთი პროფესიების დაუფლების მსურველთათვის (მაგალითად ტელე-რადიო ჟურნალისტი), რომლებიც მათ ხელოვანის შემოქმედებით ბუნებას არ ავალდებულებს, თუმცა წარმატებული სამსახურეობრივი აქტივობა ეფექტური კომუნიკაციის დამყარების უნარს გულისხმობს.

ჩვენი სამსახურეობრივი ვალდებულების ფარგლებში შესაძლებლობა მოგვეცა შ.პ.ს. „სტუდია მაესტროს“ მოქმედი ჟურნალისტებისთვის შეგვეთავაზებინა სამსახიობო სკოლის მსოფლიო მასშტაბის, ღვაწლმოსილი წარმომადგენლების მიერ მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების განვითარებისათვის შექმნილი მოდიფიცირებული სავარჯიშოების ნაკრები. უნდა აღინიშნოს, რომ ჟურნალისტთა მხრიდან სავარჯიშოების მიმართ მიმდებლობა თავიდანვე დიდი იყო. ტელეკომპანია „მაესტროს“ თანამშრომელთა უდიდეს უმრავლესობას მზაობა გააჩნდა საკუთარი პროფესიონალური უნარები ჩვენს მიერ შეთავაზებული მეთოდის საშუალებით შეეცხო, რაც ჩვენი სამუშაო შეხვედრების ინტენსივობით და ვარჯიშის პროცესში მათი ჩართულობით გამოიხატებოდა. ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ ნაშრომში წარმოდგენილი მეთოდის შედეგიანობაზე დაკვირვების შესაძლებლობა მოგვეცა. ჩვენს მიერ ჩატარებულმა, რაოდენობრივი გამოკითხვის მეორე ნაწილმა, სწორედ აღნიშნული საკითხის გარშემო ინფორმაციის მოპოვების შესაძლებლობა მოგვეცა.

ნაშრომის პრაქტიკული ნაწილის ფარგლებში რამოდენიმე სავარჯიშო მოისინჯა ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებზე. აღსანიშნია, რომ შეგნებულად შეირჩა სხვადასხვა დარგის სტუდენტი, რათა თვალნათელი ყოფილიყო მათ მიერ სრულიად უცხო სავარჯიშოების მიმართ მიმდებლობა, აქვე დავძენ, რომ სტუდენტებმა გადაღების მომენტში ფაქტობრივად პირველად მოსინჯეს შეთავაზებული სავარჯიშოების შესრულება. კიდევ ერთხელ მინდა ხაზგასმით მოგახსენოთ, რომ ამ გზით შეუნიღბავად და ნათლად ჩანს სხვადასხვა დარგის სტუდენტების მხრიდან სავარჯიშოების მიმართ მაღალი ინტერესი, მიმდებლობა.

დასკვნა

მსახიობის ოსტატობის მეთოდოლოგიური წანამდღვარების დაუფლება და გამოყენება სრულიად ახალ სიმაღლეზე აიყვანს ტელეწამყვანის პროფესიონალურ

შესაძლებლობებს (განსაზღვრული ტექსტის აუდიტორიის მოთხოვნის და გადაცემის იდეური მიზნის გათვალისწინებით მაყურებლამდე ეფექტურად მიტანის ნაწილში) და ქცევის დიაპაზონს.

- გამოკითხვის შედეგები შესაძლებლობას გვაძლევს განვაცხადოთ, რომ მსახიობის ოსტატობის საბაზისო უნარების განვითარებისათვის გამიზნული სავარჯიშოების პროფესიონალური სპეციფიკის გათვალისწინებით ადაპტირებული მოდუსის ჟურნალისტთათვის შეთავაზება პრაქტიკული მონაცემებით დადასტურებული (ტელეკომპანია „მესტროს“ მოქმედ ჟურნალისტთა, კორესპონდენტთა და ტელეწამყვანთა სწავლების შედეგების მაგალითზე), მართებული გზაა.
- კვლევის შედეგად ნათლად იკვეთება, თეატრალური უნივერსიტეტის კუთვნილი ლიდერული მნიშვნელობა იმ სტუდენტთა მომზადების კუთხით, რომელთაც მომავალ პროფესიად არჩეული აქვთ სპეციალობები, რომლებიც საზოგადოებასთან ურთიერთობას, კომუნიკაციას გულისხმობს.

Shota Rustaveli State University of Theatre and Cinema

Tbilisi, Georgia 0108

Regarding the issue of applying the basic skills of acting mastership in public relation practice
(on the example of the field of TV broadcasting)

Tamta Tsintsadze

Summary

Presented to obtain an academic degree of doctoral of theatrical art

Specialty - performing art of acting

Mentor: Professor David Kobakhidze

Co-mentor: Associated professor Nana Dolidze

Tbilisi 2017

Modern researchers of communication consider not only audio communication channels but also visual ones as a constituent of communication act. Such channels are: gestures, sight vector, mimics and other. Today it is not controvertible that effective communication is not only “What am I saying? What am I doing?” art but also “How am I saying? How am I doing?” that implies visual expressive side too. Visual series is especially important on television, as, in its essence, it is clearly multimodal from the very beginning. The necessity of getting maximum information in minimum time induced the requirement of image faces in the television field. From this viewpoint, in our country, obvious drawback is visible compared to other countries. Broadcasting non-verbal narrative of the majority of the journalists employed at Georgian television is not only irrelevant but also opposing too to the declarative text. As working on the dissertation paper revealed: the problem represents a set of multifactorial tasks of journalism (arts of communication), sociology, psychology, physiology, applied cybernetics (semiotics, synergetics, govern) and etc., united-optimal solution to which is impossible, first of all, due to not equal possibilities of human intellect, different initial conditions and other reasons. The conclusion provides to look for only applied, quasi optimal solution. As a result, problem of the dissertation paper may be set like the following:

- To set aside general theoretical task of improving the arts of communication and select a set of exercises proper for them.
- To do the mentioned exercises in practice, practically experience them; to statistically assess the possibility of getting quasi optimal positive effect.

Methodology. With the purpose of studying the existent situation, collecting empirical material with respect to the issue, we made our minds to use quantitative and

qualitative research (we were given consultations by the Sociologist Valerian Gorgiladze). We statistically analyzed the received results, used comparative analysis as an instrument for defining the compatibility of work tasks for actors and television presenters. With the purpose of studying the communication process we used practical and theoretical methodology of respectively – semiotics and synergetics. In the methodological apparatus of the dissertation is also used an expert assessment theory, that helped us in the analysis of the problems that were to be settled, also, of the results received by the instruments.

As I have mentioned, with the purpose of studying the situation, as an instrument was selected the methods of quantitative and qualitative research. The results need even further analysis but on the basis of the initial data, it is obvious that the learning stage of the students of this specific field requires adaptation to the requirements of the modern labor market.

As a way (innovation) of finding a solution to the set problems the paper suggests the following:

a) Considering management of the process of communication of the basic skills of the arts of acting as an instrument. **Thus, the basic skills of the arts of acting represents for us a prioritized professional component for telejournalism.**

b) **The innovation offered by the dissertation is also** an attempt to bring in the concept of adjusting communication that is the process of effectively presenting defined text before the viewers to the theory of synergetics that, on its hand, makes the transaction executed by the person more obvious, easy to follow. This approach is very effective for discrediting immediate processes which are invisible to the eye and this, on its hand, simplifies the process of observing and studying them and produces an opportunity to continue studies in this direction.

Within the framework of our work duties we were given an opportunity to offer to the active journalists of “Studio Maestro” LTD a modified set of exercises. It should be

mentioned that accepting these exercises from the side of the journalists was quite high from the beginning. Thus, it may be claimed that we were given an opportunity to observe the fruitfulness of the method represented in the paper. The second part of the quantitative research conducted by us enabled us to gain information regarding the mentioned issue.

Within the framework of practical part of the paper several exercises were conducted for the students of Ilia State University. It is remarkable that students of different fields were selected on purpose in order to make their receptiveness towards completely new exercises obvious. I will hereby claim that in the process of film-setting the students tried fulfilling the offered exercises for actually the first time. In such a way, high interest and receptiveness from the students of different fields toward exercises is obvious.

Conclusion

The results of the dissertation paper enable us to announce that:

- With the purpose of developing basic skills of the arts of acting, offering to journalists a modus of targeted exercises adapted in accordance with their professional specificity is an approved, correct way proved by practical data.
- As a result of the research the leading importance of the Theatre University from the viewpoint of preparing those students who have chosen as their future professions specialities that imply having relations with the society, communication is clearly visible.

ბიბლიოგრაფია

1. არისტოტელე, რიტორიკა, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1981.
2. ბერიკაშვილი მ, *მეტყველების კულტურის თეორიისა და პრაქტიკის საკითხები*, ფონდი „ინტერნიუსი“, თბილისი, 2001.
3. დიდრო დ, *პარადოქსი აქტიორზე*, საბჭოთა ხელოვნების გამოცემა, 1939.
4. ვენტცელი ე, *ალბათობის თეორია*, განათლება, თბილისი, 1980.
5. ნათაძე რ, *სასცენო გარდასახვის ფსიქოლოგიური საფუძვლის პრობლემა*, თბილისი, გამომცემლობა „ხელოვნება“, 1970.
6. ნიკოლაიშვილი ბ, *ქართული სასცენო მეტყველება*, „განათლება“, თბილისი, 1979.
7. ნიკოლაიშვილი ბ, *სასცენო მეტყველების კომპლექსური სწავლება*, „განათლება“, თბილისი, 1987.
8. პლუტარქე, რჩეული პარალელური ბიოგრაფიები, (თარგმ.ა.ურუშაძე), სახელგამი, 1957.
9. უზნაძე დ, *განწყობის ფსიქოლოგიის ექსპერიმენტული საფუძვლები განწყობის თეორიის ძირითადი დებულებები*, თბილისი, გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“, 2009.
10. ფოლკნერი უ, *ხმაური და მძვინვარება, დათვი*, თბილისი, გამომცემლობა „სამშობლო“, 1992.
11. ცინცაძე ა, *ჰუმანიტარულ-ტექნიკური მეთოდოლოგია სახელმწიფოს მართვაში*, გლობალ პრინტი, 1999.
12. ჯაგოდნიშვილი თ, *ქართული ორატორული ხელოვნება*, თბილისი, 1999.
13. ჯანელიძე დ, *სახიობა*, საქართველოს თეატრალური საზოგადოება, თბილისი, 1980.
14. გაგოშიძე თ, *აზროვნება და აზროვნების სახეები*, <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbXNxc3lnZTIwMTF8Z3g6YmI0YTdkOTdmYTEwZTZk>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
15. დარიდა ჟ, *ხმა და ფენომენი-ჰუსერლის ფენომენოლოგიის ნიშნების პრობლემის შესავალი*, https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81_%D0%B8_%D1%84%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
16. ვასაძე ლ, *ყროყინა ადამიანები*, News. Ge,
17. <http://www.newposts.ge/?l=G&id=62325>, უკ.შემოწმ. 11/21/2017.
18. კარელიძე თ, *აგრესია აქ, ია და „იმედში“*, ლიბერალი, <http://liberali.ge/blogs/view/6014/agresia-aq-iq-da-imedshi>, უკ.შემოწმ. 11/21/2017.
19. მეტრეველი ს, *როდემდე შეიძლება გრიგოლია სვამდეს შეკითხვას ისე, რომ არც უსმენდეს პასუხს?* 15-04-25, ელექტრონული გამოცემა, „თბილისი 24“, <http://tb24.ge/sazogadoeba/item/322-%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%93%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83%93%E1%83%94-%E1%83%A8%E1%83%94%E1%83%98%E1%83%AB%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%90-%E1%83%92%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%9D%E1%83%9A%E1%83%98>

B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%2C&oq=%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D0%9C%2C+%D0%9B%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B5+%D0%B2%D0%BB%D0%B8%D1%8F%D0%BD%D0%B8%D0%B5%3A+%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%B8+%D0%B2%D0%BD%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%2C&aqs=chrome..69i57.1573j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8, უკ. შებოცხმ. 11/20/2017.

31. Дробышева Е, Лучшева Л, *Вестник Томского государственного педагогического университета*, N6/2012, <http://cyberleninka.ru/article/n/rol-golosa-v-protssesse-identifikatsii-lichnosti-podrostkami-s-normativnym-i-narushennym-intellektualnym-razvitiem-1>, უკ. შებოცხმ. 11/20/2017.
32. Дедов А, *Имидж телеведущего Индивидуальный бренд*, <https://www.google.ge/search?q=%D0%94%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2+%D0%90+%D0%98%D0%BC%D0%B8%D0%B4%D0%B6+%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%83%D1%89%D0%B5%D0%B3%D0%BE+%D0%98%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B9+%D0%B1%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwiEgfn8czXAhVSL1AKHTunD9UQBQgiKAA&biw=1920&bih=974>, უკ. შებოცხმ. 11/20/2017.
33. Ершов П, *Технология-актерского-искусства*, <https://www.google.ge/search?q=%D0%95%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%B2+%D0%9F%D2%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F-%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%81%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0&oq=%D0%95%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%B2+%D0%9F%D2%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F-%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%81%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0&aqs=chrome..69i57j0j6i6021270j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, უკ. შებოცხმ. 11/20/2017.
34. Захава Б, *Мастерство актера и режиссера*, Просвещение 1973, 52, http://teatsemyanulib/mast_akt/akt_masterstvo/zakhava_b-masterstvo_aktera_i_rezhiserapdf, უკ. შებოცხმ. 11/20/2017.
35. Кибрик А, *Мультимодальная лингвистика*, 135, http://iling-ran.ru/kibrik/Multimodal@Cog_Studies_2010.pdf, უკ. შებოცხმ. 11/21/2017.
36. Крейдлин Г, НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА, <https://www.google.ge/search?q=%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%BD+%D0%93%2C+%D0%9D%D0%95%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90%D0%AF+%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%98%D0%9E%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90&oq=%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%BD+%D0%93%2C+%D0%9D%D0%95%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90%D0%AF+%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%98%D0%9E%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90&aqs=chrome..69i57j0l3.5456j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8> უკ. შებოცხმ. 11/21/2017.
37. Крейдлин Г, *НЕВЕРБАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА*, Новое литературное обозрение, 2002.
38. Кнебель М, *О действенном анализе пьесы и роли*, Искусство, 1982.

39. Козлов Н, *Невербальное общение, психологос, энциклопедия практической психологии*, http://www.psychologos.ru/articles/view/neverbalnoe_obschenie. უკ.შემოწმ. 11/21/2017.
40. Корнилова Е, Риторика искусство убеждать, 1998, изд. „УРАО“ ელექტრონული წიგნი
41. Кузнецов Г, Цвик В., Юровский А, *Телевизионная журналистика*, Висшая школа, 2002, <https://www.google.ge/search?q=%D0%93.+%D0%92.+%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BE%D0%B2%2C+%D0%92.+%D0%9B.+%D0%A6%D0%B2%D0%B8%D0%BA%2C+%D0%90.+%D0%AF.+%D0%AE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9%2C+%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%2C+%D0%92%D0%B8%D1%81%D1%88%D0%B0%D1%8F+%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%2C+2002&oq=%D0%93.+%D0%92.+%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BE%D0%B2%2C+%D0%92.+%D0%9B.+%D0%A6%D0%B2%D0%B8%D0%BA%2C+%D0%90.+%D0%AF.+%D0%AE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9%2C+%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%2C+%D0%92%D0%B8%D1%81%D1%88%D0%B0%D1%8F+%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%2C+2002&aqs=chrome..69i57.3606j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>. უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
42. Князев А, *Основы тележурналистики и телерепортажа*, 66, <http://www.knyazev.org/books/tele.PDF>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
43. Кинг Л, *Как разговаривать с кем угодно, когда угодно и где угодно*, <https://www.google.ge/search?q=%D0%9A%D0%B8%D0%BD%D0%B3+%D0%9B%2C+%D0%9A%D0%B0%D0%BA+%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%8C+%D1%81+%D0%BA%D0%B5%D0%BC+%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%2C+%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%B4%D0%B0+%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE+%D0%B8+%D0%B3%D0%B4%D0%B5+%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE&oq=%D0%9A%D0%B8%D0%BD%D0%B3+%D0%9B%2C+%D0%9A%D0%B0%D0%BA+%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%8C+%D1%81+%D0%BA%D0%B5%D0%BC+%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%2C+%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%B4%D0%B0+%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE+%D0%B8+%D0%B3%D0%B4%D0%B5+%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE&aqs=chrome..69i57j0j69i60.718j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
44. Ларичев В, *Колесо времени (солнце, луна и древние люди)*, 1986, Наука, .
45. Луман Н, *Реальность Массмедиа*, Праксис, 2005.
46. Липпман У, *ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ*, Институт Фонда «Общественное мнение», 2004, Флибуста Книжное братство, <http://fliba-title.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/>, <http://flibusta.is/a/148164>, უკ.შემოწმ. 11/21/2017.

47. Марков Б.В., Литвинский В.М., *Книга и экран: Человек в эпоху массмедиа*, <http://philosophy.spbu.ru/155/7048>, უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
48. Моисеева А., *основы теории коммуникации*, <http://ctl.tpu.ru/files/teorcommur.pdf>, უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
49. Мертон Р., *Самостоятельное пророчество (Теорема Томаса)*, <http://socioline.ru/pages/r-merton-samoispolnyayuscheesya-prorochestvo-teorema-tomasa>, უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
50. Мертон Р., *Самостоятельное пророчество*, https://vk.com/doc220096422_397828151?hash=fa59a5de99a597cc86&dl=b71720e0d6afee2d67, უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
51. Новицкая Л., *Уроки вдохновения*, Флибуста Книжное братство, <http://fliba-title.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/>, <http://flibusta.is/a/62700>, უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
52. Наритсын Н., *Тело как зеркало психологических проблем (бессознательное и психосоматика)*, http://www.naritsyn.ru/the_body_as_the_mirror_of_psychological_problems_muscle_clenches.htm, უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
53. Ольшанский Д., *Политический ПР*, изд. „питер“, 2003.
54. Пиз А., *Язык телодвижений*, http://vegas2011.at.ua/jazyk_telodvizhenij.pdf, უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
55. Панасюк А., *Вам нужен имиджмейкер? Или о том как создавать свой имидж*, 1998, <https://www.google.ge/search?q=%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA+%D0%90%2C+%D0%92%D0%B0%D0%BC+%D0%BD%D1%83%D0%B6%D0%B5%D0%BD+%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%B5%D1%80%3F+%D0%98%D0%BB%D0%B8+%D0%BE+%D1%82%D0%BE%D0%BC+%D0%BA%D0%B0%D0%BA+%D1%81%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%8C+%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B9+%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D0%B4%D0%B6&oq=%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA+%D0%90%2C+%D0%92%D0%B0%D0%BC+%D0%BD%D1%83%D0%B6%D0%B5%D0%BD+%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%B5%D1%80%3F+%D0%98%D0%BB%D0%B8+%D0%BE+%D1%82%D0%BE%D0%BC+%D0%BA%D0%B0%D0%BA+%D1%81%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%8C+%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B9+%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D0%B4%D0%B6&aqs=chrome..69i57j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8> უკვ. მუდრეფი. 11/21/2017.
56. Пансо В., *Труд и талант в творчестве актера*, ГИТИС, 2013.
57. Паттерсон С., Уоткинс Э., *Теории психотерапии*, <https://www.google.ge/search?q=%D0%9F%D0%B0%D1%82%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%BD+%D0%A1%2C+%D0%A3%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D1%81+%D0%AD%2C+%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B8+%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D0%B8&oq=%D0%9F%D0%B0%D1%82%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%BD+%D0%A1%2C+%D0%A3%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D1%81+%D0%AD%2C+%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B8+%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D0%B8&aqs=chrome..69i57j0j69i60.2119j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8> უკვ. მუდრეფი. 11/20/2017.
58. Симонов П., *Метод К.С. Станиславского и физиология эмоций*, 1962, москва.

59. Сопер П. Основы искусства речи, 1956,Теннесийский университет.
60. Скляр И, *Эстетика сценического творчества актера :На материалах системы К. С. Станиславского*, <http://www.dissercat.com/content/estetika-stsenicheskogo-tvorchestva-aktera-na-materialakh-sistemy-k-s-stanislavskogo#ixzz3aYwospKH>, ევ. მუდრეკიძე. 11/20/2017.
61. Станиславский К, *Работа актера над собой*, Флибуста Книжное братство, <http://fliba-title.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/>, http://flibusta.is/b/302766_150963 , ევ. მუდრეკიძე. 11/20/2017.
62. Ткаченко Е, *Кинесика*, Владивосток Издательство ВГУЭС, 2008.

<https://www.google.ge/search?q=%D0%A2%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE,%D0%9A%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%B0,%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BA+%D0%98%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE+%D0%92%D0%93%D0%A3%D0%AD%D0%A1&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwjtmJnKlM3XAhURFewKHxhsCWwQywUIIigA&biw=1920&bih=974>, ევ. მუდრეკიძე. 11/20/2017.

63. Уэбстер Ф, *Теории информационного общества*, Аспект Пресс, 2004, https://www.google.ge/search?q=%D0%A3%D1%8D%D0%B1%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80+%D0%A4,+%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B8+%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwiTvMzXos_XAhVKWRoKHdUFAkoQywUIIigA&biw=1920&bih=974, ევ. მუდრეკიძე. 11/21/2017.

64. Фейнман Р, Лейтон Р, Сэндс М, том 3, *Излучение Волны Кванты*, 175, https://vk.com/doc259234713_437163157?hash=4b102aefe21cee405b&dl=f9596c1d4787c5863e, ევ. მუდრეკიძე. 11/20/2017.

65. Шихматов Л, *Сценические Этюды*, изд второе, „просвещение“, 1966, [https://www.google.ge/search?q=%D0%A8%D0%B8%D1%85%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2+%D0%9B%2C+%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5+%D0%AD%D1%82%D1%8E%D0%B4%D1%8B%2C+%D0%B8%D0%B7%D0%B4+%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B5%2C+%E2%80%9E%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%E2%80%9C%2C+1966%2C&oq=%D0%A8%D0%B8%D1%85%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2+%D0%9B%2C+%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5+%D0%AD%D1%82%D1%8E%D0%B4%D1%8B%2C+%D0%B8%D0%B7%D0%B4+%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B5%2C+%E2%80%9E%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%E2%80%9C%2C+1966%2C](https://www.google.ge/search?q=%D0%A8%D0%B8%D1%85%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2+%D0%9B%2C+%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5+%D0%AD%D1%82%D1%8E%D0%B4%D1%8B%2C+%D0%B8%D0%B7%D0%B4+%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B5%2C+%E2%80%9E%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%E2%80%9C%2C+1966%2C&oq=%D0%A8%D0%B8%D1%85%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2+%D0%9B%2C+%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5+%D0%AD%D1%82%D1%8E%D0%B4%D1%8B%2C+%D0%B8%D0%B7%D0%B4+%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B5%2C+%E2%80%9E%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%E2%80%9C%2C+1966%2C&oq=%D0%A8%D0%B8%D1%85%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2+%D0%9B%2C+%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5+%D0%AD%D1%82%D1%8E%D0%B4%D1%8B%2C+%D0%B8%D0%B7%D0%B4+%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B5%2C+%E2%80%9E%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%E2%80%9C%2C+1966%2C)

89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%E2%80%9C%2C+1966%2C&aqs=chrome..69i57.1402j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

66. Шостак М, *Репортер Профессианализм и этика*, Рип холдинг, 2001, <http://www.eartist.narod.ru/text/08.htm>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
67. Чехов М, *О технике актера*, https://vk.com/doc226599436_288079581?hash=d61a5fa89e8568016&cl=cl71ba3d0b31326, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
68. Хакен Г, *Тайны Природы Синергетика: учение о взаимодействии*, 2003, Москва Ижевск, <https://www.google.ge/search?q=%D0%A5%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D0%BD+%D0%93,+D0%A2%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%8B+%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%8B+%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0:+%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5+%D0%BE+%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%B8&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwilwN7Slc3XAhVjQpoKHUjnDmAQBQgiKAA&biw=1920&bih=974>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
69. Хакен Г, *можем ли мы применять синергетику в науках о человеке?*, сайт с. П. Курдюмова, <http://spkurdyumov.ru/what/primenyat-sinergetiku-v-naukax-o-cheloveke-german-haken/>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

ინტერნეტ მასალა

70. Программа учебной дисциплины „*Структура экранного образа*“, Сост. Г. А. Поличко, ГУУ, 2002, <https://www.google.ge/search?q=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0+%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D0%B9+%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%8B+%E2%80%9E%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0+%D1%8D%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B0%E2%80%9C+%D0%A1%D0%BE%D1%81%D1%82+%D0%93+%D0%90+%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%BE+%D0%93%D0%A3%D0%A3%2C+2002&oq=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0+%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D0%B9+%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%8B+%E2%80%9E%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0+%D1%8D%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B0%E2%80%9C+%D0%A1%D0%BE%D1%81%D1%82+%D0%93+%D0%90+%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%BE+%D0%93%D0%A3%D0%A3%2C+2002&aqs=chrome..69i57.1154j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
71. http://www.e-reading.club/chapter.php/1034480/98/Zimbargo_-_Socialnoe_vliyanie.html, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
72. <http://www.dissercat.com/content/sozдание-imidzha-televizionnogo-vedushchego-tekhnologiya-modelirovaniya-personifitsirov-obra>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
73. <http://www.dramteatr.ru/news/znachenie-discipliny-akterskoe-masterstvo-dlya-obucheniya-studentov-zhurnalistrov>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
74. <http://kpfu.ru/pdf/portal/oop/155398.pdf>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.
75. <http://static.hybrids.ru/vuzi/95/f2.htm>, უკ.შემოწმ. 11/20/2017.

76. <http://www.dramteatr.ru/news/znachenie-discipliny-akterskoe-masterstvo-dlya-obucheniya-studentov-zhurnalistov>, უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.
77. *PARTICIPATORY REPORTING AS METHOD ACTING THE JOURNALISM-THEATRE CONNECTION*
<https://mospace.umsystem.edu/xmlui/bitstream/handle/10355/5092/research.pdf?sequence=3>, უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.
78. *Кинесика, речь- тела*, styleadvisor
<http://www.styleadvisor.ru/samorazvitie/obshenie-s-lyudmi/40.html>, უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.
79. http://teatsemyan.ru/lib/mas_akt/akt_masterstvo/zakava_b-masterstvo_aktera_i_rezhisera.pdf, უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.
80. Википедия, https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%8B%D1%88%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0, უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.
81. Примерная программа дисциплины «*Сценическая речь*»,
<https://www.google.ge/search?q=%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0+%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%8B+%C2%AB%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F+%D1%80%D0%B5%D1%87%D1%8C%C2%BB&oq=%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0+%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%8B+%C2%AB%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F+%D1%80%D0%B5%D1%87%D1%8C%C2%BB&aqs=chrome..69i57.1827j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF->, უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.
82. http://www.tafu.edu.ge/ge_drama_bakalavriati_silabusebi.php?menu=drama უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.
83. <http://strelnikova.ru/>, უკ. შეგმოწმ. 11/20/2017.

